

SQL - Kratki pogled

- opisivanje relacijske sheme (kreiranje relacije)
 - kreira praznu relaciju
 - ujedno je moguće definirati i integritetska ograničenja

```
CREATE TABLE mjesto (
    pbr          INTEGER
, nazMjesto   CHAR (30)
, sifZup      SMALLINT
);
```



```
DROP TABLE mjesto;
```


Unijska kompatibilnost

- Dvije relacije su unijski kompatibilne ukoliko vrijedi:
 - relacije su istog stupnja
i
 - korespondentni atributi su definirani nad istim domenama

polozioMatem		
matBr	ime	prez
12345	Ivo	Kolar
13254	Ana	Horvat

polozioProgr		
mbr	prezSt	imeSt
92632	Ban	Jura
67234	Novak	Iva

- relacije su istog stupnja
- dom (matBr) = dom(mbr)
- dom (ime) = dom(imeSt)
- dom (prez) = dom(prezSt)

→ relacije su unijski kompatibilne

- kod ocjene jesu li relacije unijski kompatibilne
 - poredak atributa nije bitan
 - imena atributa nisu bitna

Skupovske operacije: unija, presjek, razlika

- Skupovske operacije (unija, presjek, razlika) mogu se obavljati isključivo nad UNIJSKI KOMPATIBILNIM relacijama

Unija

- Rezultat operacije $r_1 \cup r_2$ je relacija čije su n-torce elementi relacije r_1 ili elementi relacije r_2 ili elementi obje relacije.
 - n-torce koje su elementi obje relacije u rezultatu se pojavljuju samo jednom (jer relacija je SKUP n-torki)

polozioMatem

mbr	ime	prez
100	Ivan	Kolar
102	Ana	Novak
103	Tea	Ban
107	Jura	Horvat

polozioProgr

mbr	ime	prez
102	Ana	Novak
105	Rudi	Kolar
107	Jura	Horvat

polozioBaremJedan =
polozioMatem \cup polozioProgr

polozioBaremJedan

mbr	ime	prez
100	Ivan	Kolar
102	Ana	Novak
103	Tea	Ban
105	Rudi	Kolar
107	Jura	Horvat

studenti koji su položili ili
Matematiku ili
Programiranje ili
oba predmeta

$$r_1 \cup r_2 \equiv r_2 \cup r_1$$

Presjek

- Rezultat operacije $r_1 \cap r_2$ je relacija čije su n-torce elementi relacije r_1 i elementi relacije r_2

polozioMatem

mbr	ime	prez
100	Ivan	Kolar
102	Ana	Novak
103	Tea	Ban
107	Jura	Horvat

polozioProgr

mbr	ime	prez
102	Ana	Novak
105	Rudi	Kolar
107	Jura	Horvat

polozioOba =
polozioMatem \cap polozioProgr

polozioOba

mbr	ime	prez
102	Ana	Novak
107	Jura	Horvat

studenti koji su
položili i Matematiku
i Programiranje

$$r_1 \cap r_2 \equiv r_2 \cap r_1$$

Razlika

- Rezultat operacije $r_1 \setminus r_2$ je relacija čije su n-torce elementi relacije r_1 i nisu elementi relacije r_2

polozioMatem

mbr	ime	prez
100	Ivan	Kolar
102	Ana	Novak
103	Tea	Ban
107	Jura	Horvat

polozioProgr

mbr	ime	prez
102	Ana	Novak
105	Rudi	Kolar
107	Jura	Horvat

**polozioSamoMatem =
polozioMatem \ polozioProgr**

polozioSamoMatem

mbr	ime	prez
100	Ivan	Kolar
103	Tea	Ban

studenti koji su
položili Matematiku,
ali **nisu** položili
Programiranje

$$r_1 \setminus r_2 \neq r_2 \setminus r_1$$

polozioSamoProgr = polozioProgr \ polozioMatem

polozioSamoProgr

mbr	ime	prez
105	Rudi	Kolar

SQL - Projekcija

- za ispravno obavljanje projekcije nije dovoljno u listi za selekciju samo navesti imena atributa prema kojima se obavlja projekcija:

- primjer koji ujedno pokazuje kako rezultat SQL naredbe ne mora uvijek biti relacija


```
SELECT tenor  
      , grad  
  FROM nastup;
```

Neispravna projekcija

tenor	grad
P. Domingo	London
P. Domingo	New York
P. Domingo	London
J. Carreras	New York
L. Pavarotti	Sydney
L. Pavarotti	London
L. Pavarotti	Sydney
L. Pavarotti	London

$\pi_{\text{tenor}, \text{grad}}(\text{nastup})$

```
SELECT DISTINCT tenor  
      , grad  
  FROM nastup;
```

Ispravna projekcija

tenor	grad
P. Domingo	London
P. Domingo	New York
J. Carreras	New York
L. Pavarotti	Sydney
L. Pavarotti	London

SQL - Selekcija

student	matBr	ime	prez	postBr
	100	Ivan	Kolar	52000
	102	Ana	Horvat	10000
	105	Jura	Novak	21000
	107	Ana	Ban	51000

$\sigma_{ime = 'Ana' \vee postBr > 31000} (student)$

```
SELECT * FROM student  
WHERE ime = 'Ana'  
OR postBr > 31000;
```


	matBr	ime	prez	postBr
	100	Ivan	Kolar	52000
	102	Ana	Horvat	10000
	107	Ana	Ban	51000

Kartezijev produkt

- Zadana je relacija $r(R)$ i relacija $s(S)$, pri čemu je $R \cap S = \emptyset$.
- Obavljanjem operacije $r \times s$ dobiva se relacija $p(P)$, $P = R \cup S$.
n-torce relacije p se dobivaju spajanjem (ulančavanjem) svake n-torce iz relacije r sa svakom n-torkom iz relacije s
 - $\deg(p) = \deg(r) + \deg(s)$
 - $\text{card}(p) = \text{card}(r) \cdot \text{card}(s)$

SQL - Preimenovanje atributa

- Primjer u kojem je potrebno koristiti preimenovanje atributa
 - SQL naredba bi bila ispravna i bez preimenovanja, ali tada kao rezultat ne bismo dobili relaciju (jer bi u shemi rezultata postojala dva atributa istog imena)

r	A	B
1	a	
2	b	
3	c	

s	B	C
c		α
d		β

$r \times \rho_{s(B2, C)}(s)$

```
SELECT A, r.B, s.B AS B2, C  
FROM r, s;
```

A	B	B2	C
1	a	c	α
1	a	d	β
2	b	c	α
2	b	d	β
3	c	c	α
3	c	d	β

SQL - Spajanje uz uvjet

- Koristi se ekvivalencija

$$r \triangleright\triangleleft_F s = \sigma_F(r \times s)$$

linija $\triangleright\triangleleft$ zrakoplov
dolet \geq udaljenost

linija		zrakoplov	
let	udaljenost	tip	dolet
CA-825	700	B747	13000
LH-412	4800	A320	5400
BA-722	15000	DC-9	3100
CA-311	13000		

```
SELECT *
  FROM linija, zrakoplov
 WHERE dolet >= udaljenost;
```

Kartezijev produkt

Selekcija

Linije i zrakoplovi koji na
tim linijama mogu letjeti

let	udaljenost	tip	dolet
CA-825	700	B747	13000
CA-825	700	A320	5400
CA-825	700	DC-9	3100
LH-412	4800	B747	13000
LH-412	4800	A320	5400
CA-311	13000	B747	13000

SQL - Spajanje uz uvjet

- drugačija sintaksa:
- ```
SELECT SELECT List
 FROM table [JOIN table ON joinCondition] ...
 [WHERE Condition]
```

```
SELECT *
 FROM linija JOIN zrakoplov
 ON dolet >= udaljenost;
```

- Spajanje uz uvjet triju relacija:

```
SELECT *
 FROM r1
 JOIN r2
 ON joinCondition
 JOIN r3
 ON joinCondition;
```

SQL - Spajanje uz uvjet i selekcija

- Kako pronaći linije i zrakoplove koji na tim linijama mogu letjeti, ali samo za one linije na kojima je udaljenost veća od 4000 km

$\sigma_{\text{udaljenost} > 4000}(\text{linija} \bowtie \text{zrakoplov})$
dolet $\geq$ udaljenost

```
SELECT *
 FROM linija, zrakoplov
 WHERE dolet >= udaljenost
 AND udaljenost > 4000;
```

```
SELECT *
 FROM linija
 JOIN zrakoplov
 ON dolet >= udaljenost
 WHERE udaljenost > 4000;
```

let	udaljenost	tip	dolet
LH-412	4800	B747	13000
LH-412	4800	A320	5400
CA-311	13000	B747	13000

ili

SQL - Spajanje uz uvjet i projekcija

- Kako pronaći tipove zrakoplova koji se mogu iskoristiti za letove na postojećim linijama

$$\pi_{\text{tip}}(\text{linija} \bowtie \text{zrakoplov})$$

dolet \geq \text{udaljenost}

```
SELECT DISTINCT tip
 FROM linija, zrakoplov
 WHERE dolet >= udaljenost;
```

tip
B747
A320
DC-9

ili

```
SELECT DISTINCT tip
 FROM linija
 JOIN zrakoplov
 ON dolet >= udaljenost;
```

Spajanje s izjednačavanjem (*Equi-join*)

- Spajanje relacija s izjednačavanjem je poseban oblik spajanja uz uvjet u kojem se kao θ operator koristi isključivo operator jednakosti (=)

mjesto	pbr	nazMjesto	sifZup
	42000	Varaždin	7
	52100	Pula	4
	42230	Ludbreg	7

zupanija	sifZupanija	nazZup
	7	Varaždinska
	4	Istarska

$mjestouZupaniji = mjesto \triangleright\triangleleft zupanija$
 $sifZup = sifZupanija$

mjestouZupaniji	pbr	nazMjesto	sifZup	sifZupanija	nazZup
	42000	Varaždin	7	7	Varaždinska
	52100	Pula	4	4	Istarska
	42230	Ludbreg	7	7	Varaždinska

- Problem spajanja s izjednačavanjem relacija $r(R)$ i $s(S)$ kod kojih je $R \cap S \neq \emptyset$, rješava se na jednak način kao kod Kartezijskog produkta (korištenjem operatora preimenovanja)

SQL - Spajanje s izjednačavanjem

- Koristi se ekvivalencija

$$r \triangleright\triangleleft s = \underset{F}{\sigma}_F(r \times s)$$

mjesto $\triangleright\triangleleft$ zupanija
sifZup = sifZupanija

```
SELECT *
 FROM mjesto, zupanija
 WHERE sifZup = sifZupanija;
```

mjesto	pbr	nazMjesto	sifZup
42000	Varaždin	7	
52100	Pula	4	
42230	Ludbreg	7	

zupanija	sifZupanija	nazZup
7	Varaždinska	
4	Istarska	

ili

```
SELECT *
 FROM mjesto
 JOIN zupanija
 ON sifZup = sifZupanija;
```

SQL - Spajanje s izjednačavanjem

- U slučaju kada u relacijama postoje istoimeni atributi

mjesto	pbr	nazMjesto	sifZup
42000	Varaždin	7	
52100	Pula	4	
42230	Ludbreg	7	

zupanija	sifZup	nazZup
	7	Varaždinska
	4	Istarska

$$\text{mjesto} \underset{\text{sifZup} = \text{sifZup2}}{\triangleright\triangleleft} \rho_{\text{zupanija}(\text{sifZup2}, \text{nazZup})} \text{zupanija}$$

Za razliku od relacijske algebre, u SQL-u nije nužno preimenovati atribut prije spajanja:

```
SELECT mjesto.*
 , zupanija.sifZup AS sifZup2
 , zupanija.nazZup
 FROM mjesto, zupanija
 WHERE mjesto.sifZup = zupanija.sifZup;
```

slično i u slučaju korištenja drugačije sintakse (ANSI join)

SQL - Prirodno spajanje

- prirodno spajanje se razlikuje od spajanja s izjednačavanjem po tome što se istoimeni atributi iz dviju relacija izbacuju (tako da od svakog ostane samo po jedan)

mjesto	pbr	nazMjesto	sifZup
	42000	Varaždin	7
	52100	Pula	4
	42230	Ludbreg	7

zupanija	sifZup	nazZup
	7	Varaždinska
	4	Istarska

```
SELECT mjesto.* , zupanija.nazZup
FROM mjesto, zupanija
WHERE mjesto.sifZup = zupanija.sifZup;
```

pbr	nazMjesto	sifZup	nazZup
42000	Varaždin	7	Varaždinska
52100	Pula	4	Istarska
42230	Ludbreg	7	Varaždinska

SQL - Prirodno spajanje

- drugačija sintaksa:

```
SELECT mjesto.* , zupanija.nazZup
FROM mjesto JOIN zupanija
 ON mjesto.sifZup = zupanija.sifZup;
```

Agregacija

ispit	mbrStud	akGod	nazPred	ocjena
	100	2005	Matematika	3
	101	2005	Matematika	5
	102	2005	Matematika	2
	103	2006	Matematika	3
	100	2004	Fizika	5
	101	2006	Fizika	5
	102	2006	Fizika	2
	100	2005	Vjerojatnost	4

- Prosjek ocjena na svim ispitima (rješenje):

$$\rho_{\text{projek}(\text{projekOcj})}(G_{\text{AVG}(\text{ocjena})}(\text{ispit}))$$

projek

projekOcj
3.625

```
SELECT AVG(ocjena) AS projekOcj
FROM ispit;
```

projekOcj
3.625

Agregacija (primjeri ostalih agregatnih funkcija)

osoba		
sifra	tezina	visina
101	62	170
103	94	186
105	74	181
107	62	165

$\rho_{rez1(broj1)}(G_{COUNT(sifra)}(osoba))$

rez1	broj1
	4

$\rho_{rez2(broj2)}(G_{SUM(tezina)}(osoba))$

rez2	broj2
	292

$\rho_{rez3(broj3)}(G_{AVG(visina)}(osoba))$

rez3	broj3
	175.5

$\rho_{rez4(broj4)}(G_{MAX(visina)}(osoba))$

rez4	broj4
	186

$\rho_{rez5(broj5)}(G_{MIN(tezina)}(osoba))$

rez5	broj5
	62

Moguće je odjednom izračunati više agregatnih vrijednosti:

$\rho_{rez6(broj6, broj7, broj8)}(G_{MIN(tezina), AVG(visina), MAX(visina)}(osoba))$

rez6	broj6	broj7	broj8
	62	175.5	186

SQL - Agregatne funkcije

- naziv rezultantnog atributa nije definiran operacijom, stoga se koristi AS operator za preimenovanje

osoba	sifra	tezina	visina
	101	62	170
	103	94	186
	105	74	181
	107	62	165

```
SELECT COUNT(sifra) AS broj1 FROM osoba;
```

broj1
4

```
SELECT SUM(tezina) AS broj2 FROM osoba;
```

broj2
292

```
SELECT AVG(visina) AS broj3 FROM osoba;
```

broj3
175.5

```
SELECT MAX(visina) AS broj4,
 MIN(tezina) AS broj5
FROM osoba;
```

broj4	broj5
186	62

Agregacija i grupiranje

ispit	mbrStud	akGod	nazPred	ocjena
	100	2005	Matematika	3
	101	2005	Matematika	5
	102	2005	Matematika	2
	103	2006	Matematika	3
	100	2004	Fizika	5
	101	2006	Fizika	5
	102	2006	Fizika	2
	100	2005	Vjerojatnost	4

}

- Za svaki predmet ispisati prosječnu ocjenu (ispravno rješenje):

$\rho_{\text{projek}(nazPred, \text{projOcj})}(\text{nazPred} G_{\text{AVG}(ocjena)}(\text{ispit}))$

- grupirati po nazPred
- za svaku grupu izračunati AVG(ocjena)
- za svaku grupu formirati po jednu n-torku s vrijednošću atributa nazPred i izračunatim projekom
- obaviti operaciju preimenovanja

projek	
nazPred	projOcj
Matematika	3.25
Fizika	4
Vjerojatnost	4

SQL - Grupiranje

- **SELECT *SELECT List***
FROM ...
[WHERE *Condition*]
[GROUP BY *column* [, *column*] ...]

$\rho_{\text{projek1}}(\text{nazPred}, \text{akGod}, \text{projOcj}, \text{maxOcj}) \left(\text{nazPred}, \text{akGod}, \text{AVG(ocjena)}, \text{MAX(ocjena)} \right) \text{(ispit)}$

```
SELECT nazPred
 , akGod
 , AVG(ocjena) AS projOcj
 , MAX(ocjena) AS maxOcj
 FROM ispit
 GROUP BY nazPred, akGod;
```

nazPred	akGod	projOcj	maxOcj
Matematika	2005	3.333	5
Matematika	2006	3	3
Fizika	2004	5	5
Fizika	2006	3.5	5
Vjerojatnost	2005	4	4

SQL - Grupiranje

- svi atributi koji se nalaze u listi za selekciju, a koji nisu argumenti agregatnih funkcija, moraju biti navedeni u GROUP BY dijelu naredbe

```
SELECT nazPred
 , akGod
 , mbrStud
 , AVG(ocjena) AS prosjOcj
 , MAX(ocjena) AS maxOcj
 FROM ispit
 GROUP BY nazPred, akGod;
```

NEISPRAVNO!

←

ispit

mbrStud	akGod	nazPred	ocjena
100	2005	Matematika	3
101	2005	Matematika	5
102	2005	Matematika	2
103	2006	Matematika	3
100	2004	Fizika	5
101	2006	Fizika	5
102	2006	Fizika	2
100	2005	Vjerojatnost	4

Zašto je to neispravno?
Za svaku grupu se formira samo po jedna n-torka: što s onim grupama u kojima postoji više vrijednosti atributa mbrStud?

nazPred	akGod	mbrStud	prosjOcj	maxOcj
Matematika	2005	100, 101, 102 ?	3.333	5
Matematika	2006	?	3	3
Fizika	2004	?	5	5
Fizika	2006	?	3.5	5
Vjerojatnost	2005	?	4	4

NULL vrijednost u izrazima

- Neka je binarni operator $\alpha \in \{ +, -, *, / \}$, a X i Y su izrazi
  - ako jedan ili oba operanda X, Y poprimaju NULL vrijednost, tada je rezultat izraza X α Y također NULL vrijednost

5 + NULL → NULL

NULL - NULL → NULL

NULL * 0 → NULL

- Neka je unarni operator $\beta \in \{ +, - \}$, a X je izraz
  - ako operand X poprima NULL vrijednost, tada je rezultat izraza β X također NULL vrijednost

- NULL → NULL

NULL vrijednost u uvjetima usporedbe

- Neka su X i Y izrazi, a γ je operator usporedbe
$$\gamma \in \{ <, \leq, =, \neq, >, \geq \}$$
- ako niti jedan od operanada X , Y nije NULL vrijednost, tada je rezultat izraza $X \gamma Y$ logička vrijednost istina (*true*) ili logička vrijednost laž (*false*)
- ako jedan ili oba operanda X , Y jesu NULL vrijednosti, tada je rezultat izraza $X \gamma Y$ logička vrijednost nepoznato (*unknown*)

$7 \geq 5$	$\rightarrow$ true
'atlas' > 'zvuk'	$\rightarrow$ false
$-17.8 \leq \text{NULL}$	$\rightarrow$ unknown
$\text{NULL} = \text{NULL}$	$\rightarrow$ unknown
$\text{NULL} \neq \text{NULL}$	$\rightarrow$ unknown

Operacija selekcije - NULL vrijednosti

- Obavljanjem **operacije selekcije** $\sigma_F(r)$ dobiva se relacija koja sadrži samo one n-torke relacije r za koje je vrijednost predikata F istina (*true*). To znači da se n-torke za koje je vrijednost predikata F laž (*false*) ili nepoznato (*unknown*) ne pojavljuju u rezultatu

r	A	B
1	20	
2	NULL	
3	60	

$$s = \sigma_{B \leq 50}(r)$$

$20 \leq 50 \rightarrow \text{true}$
 $\text{NULL} \leq 50 \rightarrow \text{unknown}$
 $60 \leq 50 \rightarrow \text{false}$

s	A	B
1	20	

r	A	B
1	20	
2	NULL	
3	60	

$$s = \sigma_{B \neq 20}(r)$$

$20 \neq 20 \rightarrow \text{false}$
 $\text{NULL} \neq 20 \rightarrow \text{unknown}$
 $60 \neq 20 \rightarrow \text{true}$

s	A	B
3	60	

SQL - operatori usporedbe IS NULL, IS NOT NULL

student	matBr	prez	postBr
	100	Kolar	52000
	102	Horvat	10000
	105	Novak	NULL
	107	Ban	10000

- U SQL-u nije dopušteno operatore usporedbe $<$, $\leq$, $=$, $\neq$, $>$, $\geq$ koristiti u kombinaciji s "konstantom" NULL (npr. $=NULL$, $\neq NULL$, ...)

```
SELECT * FROM student
WHERE postBr = NULL;
```

Neispravna naredba

```
SELECT * FROM student
WHERE postBr IS NULL;
```


matBr	prez	postBr
105	Novak	NULL

```
SELECT * FROM student
WHERE postBr IS NOT NULL;
```


matBr	prez	postBr
100	Kolar	52000
102	Horvat	10000
107	Ban	10000

- Rezultat logičkog izraza $X IS NULL$ ili logičkog izraza $X IS NOT NULL$ je uvijek ili *true* ili *false*

Kopija n-torke

- Primjer:

osoba				student			
mbr	ime	prez	postBr	mbr	ime	prez	postBr
100	Ivan	Novak	10000	100	Ivan	Novak	NULL
102	Ana	Horvat	21000	102	Ana	Horvat	21000
103	Tea	Ban	52000	103	Tea	Ban	21000
105	NULL	Kolar	NULL	105	NULL	Kolar	NULL

Diagram illustrating the copying of rows from the 'osoba' table to the 'student' table. Red arrows labeled 'nije kopija' point from the 'osoba' table to the 'student' table for rows 100, 103, and 105. Green arrows labeled 'jest kopija' point from the 'osoba' table to the 'student' table for rows 100, 102, and 103.

Agregacija - NULL vrijednosti

ispit	mbrStud	nazPred	ocjena
	100	Matematika	NULL
	101	Matematika	4
	102	Matematika	3
	103	Matematika	3
	100	Fizika	NULL
	101	Fizika	3

```
SELECT COUNT(mbrStud) AS broj1
FROM ispit;
```

broj1
6

```
SELECT COUNT(ocjena) AS broj2
FROM ispit;
```

broj2
4

```
SELECT COUNT(ocjena) AS broj3 FROM ispit
WHERE mbrStud = 100;
```

broj3
0

```
SELECT COUNT(ocjena) AS broj4 FROM ispit
WHERE mbrStud = 200;
```

broj4
0

```
SELECT AVG(ocjena) AS broj5 FROM ispit;
```

broj5
3.25

```
SELECT AVG(ocjena) AS broj6 FROM ispit
WHERE mbrStud = 100;
```

broj6
NULL

```
SELECT AVG(ocjena) AS broj7 FROM ispit
WHERE mbrStud = 200;
```

broj7
NULL

Agregatna funkcija COUNT(*)

- Agregatna funkcija COUNT(*imeAtributa*)
  - broji n-torke u kojima vrijednost atributa *imeAtributa* nije NULL vrijednost
- Agregatna funkcija COUNT(*)
  - broji n-torke zanemarujući njihov sadržaj

ispit	mbrStud	nazPred	ocjena
	100	Matematika	NULL
	101	Matematika	4
	102	Matematika	3
	103	Matematika	3
	100	Fizika	NULL
	101	Fizika	3

```
SELECT COUNT(ocjena) AS brojOcj
 , COUNT(*) AS brojRedaka
 FROM ispit;
```

brojOcj	brojRedaka
4	6

- Ne postoji agregatna funkcija COUNT(DISTINCT *)

Grupiranje - NULL vrijednosti

- pri obavljanju operacije grupiranja, grupiranje n-torki se obavlja tako da se vodi računa o definiciji kopije n-torki
  - ako se grupiranje obavlja prema atributima iz skupa X, tada u istu grupu ulaze one n-torke čije su X-vrijednosti međusobne kopije

```
SELECT akGod, nazPred, AVG(ocjena) AS prosj
 FROM ispit
 GROUP BY akGod, nazPred;
```

ispit

	mbrStud	akGod	nazPred	ocjena
t ₁	100	2005	NULL	3
t ₂	101	NULL	NULL	5
t ₃	102	2005	NULL	2
t ₄	103	2006	Fizika	3
t ₅	100	NULL	NULL	5
t ₆	101	2006	Fizika	5
t ₇	102	2005	NULL	2

X = { akGod, nazPred }

t₁(X), t₃(X) i t₇(X) su međusobne kopije

t₂(X) i t₅(X) su međusobne kopije

t₄(X) i t₆(X) su međusobne kopije

akGod	nazPred	prosj
2005	NULL	2.3333
NULL	NULL	5
2006	Fizika	4

Lijevo vanjsko spajanje (*Left outer join*)

- sve n-torce relacije **student** će se pojaviti u rezultatu spajanja ako se primjeni operacija **lijevog vanjskog spajanja**

student	matBr	prez
101	Kolar	
102	Horvat	
103	Novak	

upisanPred	matBrSt	nazPred
101	Matematika	
101	Fizika	
101	Programiranje	
102	Fizika	

upisano = student * $\triangleright\triangleleft$ upisanPred

matBr = matBrSt

upisano		matBrSt	nazPred
matBr	prez		
101	Kolar	101	Matematika
101	Kolar	101	Fizika
101	Kolar	101	Programiranje
102	Horvat	102	Fizika
103	Novak	NULL	NULL

- n-torkama "lijeve" relacije za koje ne postoje odgovarajuće n-torce u "desnoj" relaciji se kao vrijednosti atributa iz "desne" relacije postavljaju NULL vrijednosti

SQL - Desno vanjsko spajanje (*Right outer join*)

student

mbrSt	prezSt	temaSt
101	Horvat	Tranzistori
103	Novak	Teslini izumi
105	Kolar	Teorija kaosa

nastavnik

sifNast	prezNast	temaNast
202	Ban	Teslini izumi
204	Toplek	Elektrane
206	Oreb	Teslini izumi
209	Pernar	Teorija kaosa

student $\triangleright\triangleleft^*$ nastavnik
temaSt = temaNast

```
SELECT student.* , nastavnik.* ←
FROM student RIGHT OUTER JOIN nastavnik
ON temaSt = temaNast;
```

ili SELECT *

mbrSt	prezSt	temaSt	sifNast	prezNast	temaNast
103	Novak	Teslini izumi	202	Ban	Teslini izumi
NULL	NULL	NULL	204	Toplek	Elektrane
103	Novak	Teslini izumi	206	Oreb	Teslini izumi
105	Kolar	Teorija kaosa	209	Pernar	Teorija kaosa

SQL - Puno vanjsko spajanje (*Full outer join*)

student

mbrSt	prezSt	temaSt
101	Horvat	Tranzistori
103	Novak	Teslini izumi
105	Kolar	Teorija kaosa

nastavnik

sifNast	prezNast	temaNast
202	Ban	Teslini izumi
204	Toplek	Elektrane
206	Oreb	Teslini izumi
209	Pernar	Teorija kaosa

student * $\triangleright\triangleleft$ nastavnik

temaSt = temaNast

```
SELECT student.* , nastavnik.*
FROM student FULL OUTER JOIN nastavnik
ON temaSt = temaNast;
```

ili SELECT *

SQL - Tipovi podataka

■ DATE

- podaci ovog tipa se uvijek prikazuju u obliku datuma (npr. 18.11.2006). Interno je podatak predstavljen brojem dana proteklih od 31.12.1899. Ovaj tip podatka omogućava korištenje sljedećih operacija zbrajanja i oduzimanja:

- $\text{dat1} - \text{dat2}$
- $\text{dat} + \text{cijeliBroj}$
- $\text{dat} - \text{cijeliBroj}$

rezultat je podatak tipa INTEGER - broj dana proteklih između dat2 i dat1
rezultat je podatak tipa DATE - izračunava koji datum je cijeliBroj dana nakon dana dat
rezultat je podatak tipa DATE - izračunava koji datum je cijeliBroj dana prije dana dat

Konstante:

'17.2.2007'

'16.07.1969'

NULL

Projection Clause

- Primjeri:

student

matBr	prez	postBr
100	Kolar	52000
102	Horvat	10000
105	Kolar	52000
107	Ban	10000

```
SELECT ALL prez
 , postbr
FROM student;
```

≡

```
SELECT prez
 , postbr
FROM student;
```

prez	postBr
Kolar	52000
Horvat	10000
Kolar	52000
Ban	10000

```
SELECT DISTINCT prez
 , postbr
FROM student;
```

prez	postBr
Kolar	52000
Horvat	10000
Ban	10000

```
SELECT FIRST 2 *
FROM student;
```

matBr	prez	postBr
102	Horvat	10000
105	Kolar	52000

Ne zna se koje dvije n-torce
će se dobiti kao "prve dvije" -
poredak n-torki u relaciji (niti u
SQL tablici) nije definiran

Izraz (*Expression*)

- Unarni operatori

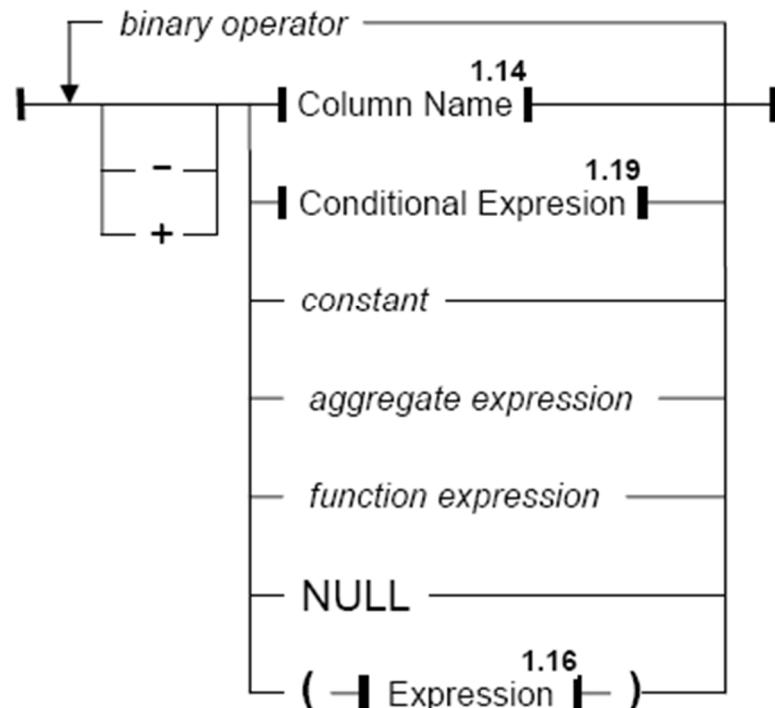
+ -

- Binarni operatori

+ - * /

|| ulančavanje nizova znakova
(nadovezivanje, konkatenacija)

1.16. Expression

- Redoslijed obavljanja operacija u složenim izrazima određuje se prema istim pravilima kao u programskom jeziku C (implicitni redoslijed obavljanja se može promijeniti upotrebom okruglih zagrada)
- Konverzija tipova podataka tijekom evaluacije izraza obavlja se prema sličnim pravilima kao u programskom jeziku C

Funkcije (*function expression*)

- **ABS (*num_expression*)**

- računa absolutnu vrijednost izraza

num_expression – mora biti numerički tip podatka (INTEGER, DECIMAL, FLOAT, ...)

rezultat funkcije – tip podatka ovisi o tipu podatka ulaznog argumenta

- **MOD (*dividend, divisor*)**

- računa ostatak cjelobrojnog dijeljenja djeljenika i djelitelja (djelitelj ne smije biti 0)
  - pri računanju uzima se samo cjelobrojni dio argumenata

dividend (djeljenik) – numerički tip podatka (INTEGER, DECIMAL, FLOAT, ...)

divisor (djelitelj) – numerički tip podatka (INTEGER, DECIMAL, FLOAT, ...)

rezultat funkcije – cijeli broj

Funkcije (*function expression*)

- **ROUND (*expression[, rounding_factor*)**
  - zaokružuje vrijednost izraza (*expression*)
  - ako se ne navede *rounding_factor*, uzima se da je njegova vrijednost 0

expression (*izraz koji se zaokružuje*) –

numerički tip podatka (INTEGER, DECIMAL, FLOAT, ...)

rounding_factor (*preciznost na koju se vrši zaokruživanje*) –

cjelobrojni tip podatka

rezultat funkcije – tip podatka ovisi o tipu podatka ulaznog argumenta (*expression*)

Funkcije (*function expression*)

- **SUBSTRING (*source_string FROM start_position [FOR length]*)**
  - vraća podniz zadanog niza
  - ako se *length* ne navede vraća se podniz koji počinje na *start_position*, a završava gdje i niz *source_string*

source_string – zadani niz čiji se podniz traži funkcijom
mora biti izraz tipa niza znakova

start_position – broj koji predstavlja poziciju prvog znaka podniza u zadanim nizu
source_string;
mora biti izraz cijelobrojnog tipa

length(duljina) – broj znakova koje funkcija treba vratiti počevši od *start_position*;
mora biti izraz cijelobrojnog tipa

Funkcije (*function expression*)

- **UPPER (expression)**

- sva mala slova (a-z) koja se pojavljuju u zadanom nizu *expression* zamjenjuje odgovarajućim velikim slovima (A-Z)

- **LOWER (expression)**

- sva velika slova (A-Z) koja se pojavljuju u zadanom nizu *expression* zamjenjuje odgovarajućim malim slovima (a-z)

expression – zadani niz nad kojim se vrši pretvorba slova
mora biti izraz tipa niza znakova

Funkcije (*function expression*)

- **TRIM(*source_expression*)**

- funkcija vraća niz znakova koji nastaje tako da se s početka i kraja niza *source_expression* izbace sve praznine

expression – zadani niz iz kojeg funkcija izbacuje praznine
mora biti izraz tipa niza znakova

Funkcije (*function expression*)

- **CHAR_LENGTH(*expression*)**
  - funkcija vraća broj znakova u zadanom nizu *expression* uključujući i prateće praznine
- **OCTET_LENGTH(*expression*)**
  - funkcija vraća broj byte-ova zadanoog niza *expression* uključujući i prateće praznine

expression – mora biti izraz tipa niza znakova

Funkcije (*function expression*)

- **USER**

- funkcija vraća *login* korisnika koji je trenutno prijavljen za rad sa bazom podataka

- **TODAY**

- funkcija vraća današnji datum (dobiven iz operacijskog sustava)

Funkcije (*function expression*)

- **MDY(*month*, *day*, *year*)**

- funkcija vraća varijablu tipa DATE, odnosno izračunava datum iz tri INTEGER varijable koje predstavljaju dan, mjesec i godinu

<i>month</i>	– broj koji predstavlja broj mjeseca mora biti cijeli broj iz intervala [1,12]
<i>day</i>	– broj koji predstavlja redni broj dana u mjesecu mora biti cijeli broj veći od 0 i manji od broja dana u određenom mjesecu
<i>year</i>	– broj koji predstavlja godinu mora biti četveroznamenkasti broj cjelobrojnog tipa (ne može se koristiti dvoznamenkasta skraćenica)

Funkcije (*function expression*)

- **DAY(*date_expression*)**
  - funkcija vraća redni broj dana u mjesecu za zadani datum
- **MONTH(*date_expression*)**
  - funkcija vraća redni broj mjeseca za zadani datum
- **YEAR(*date_expression*)**
  - funkcija vraća redni broj godine za zadani datum
- **WEEKDAY(*date_expression*)**
  - funkcija vraća redni broj dana u tjednu za zadani datum
(0 – nedjelja, 1 – ponedjeljak, 2 – utorak, itd...)

date_expression – izraz tipa DATE

Uvjet usporedbe (*Comparison Condition*) (2)

stanjeSklad	sifArt	minS	maxS	stanje
1	10	50	50	
2	20	60	30	
3	10	80	5	
4	NULL	10	15	
5	10	20	NULL	

```
SELECT * FROM stanjeSklad
WHERE stanje BETWEEN minS AND maxS;
```

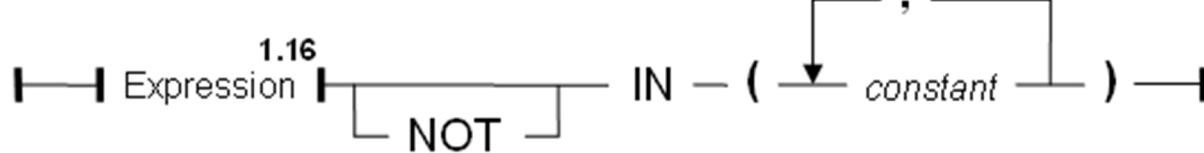
sifArt	minS	maxS	stanje
1	10	50	50
2	20	60	30

```
SELECT * FROM stanjeSklad
WHERE stanje NOT BETWEEN minS AND maxS;
```

sifArt	minS	maxS	stanje
3	10	80	5
4	NULL	10	15

Uvjet usporedbe (*Comparison Condition*) (3)

1.17. IN Condition

student

matBr	prez
100	Kolar
102	Horvat
103	Novak
105	Horvat
107	NULL
109	Ban

```
SELECT * FROM student
WHERE prez IN ('Kolar', 'Horvat');
```

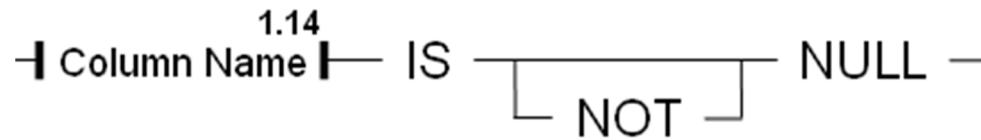
matBr	prez
100	Kolar
102	Horvat
105	Horvat

```
SELECT * FROM student
WHERE prez NOT IN ('Kolar', 'Horvat');
```

matBr	prez
103	Novak
109	Ban

- ako *Expression* ima vrijednost NULL, tada je rezultat logička vrijednost *unknown*, bez obzira na vrijednosti navedene u skupu

Uvjet usporedbe (*Comparison Condition*) (4)

student	matBr	prez	postBr
	100	Kolar	52000
	102	Horvat	10000
	105	Novak	NULL
	107	Ban	10000

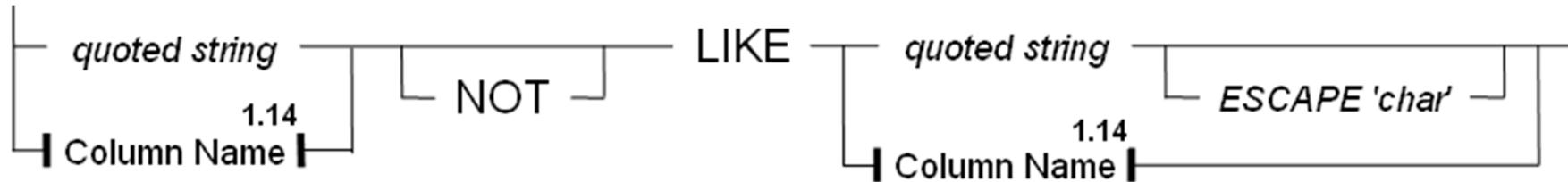
```
SELECT * FROM student
WHERE postBr IS NULL;
```

matBr	prez	postBr
105	Novak	NULL

```
SELECT * FROM student
WHERE postBr IS NOT NULL;
```

matBr	prez	postBr
100	Kolar	52000
102	Horvat	10000
107	Ban	10000

Uvjet usporedbe (*Comparison Condition*) (5)

- služi za ispitivanje zadovoljava li (ili ne zadovoljava) vrijednost atributa ili znakovna konstanta zadani uzorak (*pattern*)
- mogu se koristiti sljedeći *wildcard* znakovi:
  - znak **%** zamjenjuje bilo koju kombinaciju znakova (0 ili više znakova)
  - znak **_** zamjenjuje točno jedan znak

Uvjet usporedbe (*Comparison Condition*) (5)

osoba	
matBr	ime
1	Matija
2	Metka
3	Matilda
4	Ratkec
5	Marko
6	Ivan

```
SELECT * FROM osoba
WHERE ime LIKE 'M%';
```

matBr	ime
1	Matija
2	Metka
3	Matilda
5	Marko

```
SELECT * FROM osoba
WHERE ime LIKE 'Mat%';
```

matBr	ime
1	Matija
3	Matilda

```
SELECT * FROM osoba
WHERE ime LIKE 'Ma_k%';
```

matBr	ime
5	Marko

```
SELECT * FROM osoba
WHERE ime LIKE '%tk_';
```

matBr	ime
2	Metka

```
SELECT * FROM osoba
WHERE ime LIKE '%tk%';
```

matBr	ime
2	Metka
4	Ratkec

Uvjet usporedbe (*Comparison Condition*) (5)

tekstovi

rbr	tekst
1	deset %
2	pet % kisika
3	nije pet
4	nije_pet
5	% i _

- znak *char* naveden iza ESCAPE služi za poništavanje specijalnog značenja znakova % ili _ koji su navedeni neposredno iza znaka *char*

```
SELECT * FROM tekstovi
WHERE tekst LIKE '#%%'
ESCAPE '#';
```

rbr	tekst
5	% i _

```
SELECT * FROM tekstovi
WHERE tekst LIKE '%$%'
ESCAPE '$';
```

rbr	tekst
1	deset %

```
SELECT * FROM tekstovi
WHERE tekst LIKE '%$%%'
ESCAPE '$';
```

rbr	tekst
1	deset %
2	pet % kisika
5	% i _

```
SELECT * FROM tekstovi
WHERE tekst LIKE '%!_pet'
ESCAPE '!!';
```

rbr	tekst
4	nije_pet

Uvjet usporedbe (*Comparison Condition*) (5)

- $x \text{ LIKE } 'AB\%'$ *true* za svaki x koji započinje s AB
  - $x \text{ LIKE } '%AB'$ *true* za svaki x koji završava s AB
  - $x \text{ LIKE } '%%AB'$ *true* za svaki x koji završava s AB
-
- $x \text{ LIKE } 'AB\%CD'$ *true* za svaki x koji započinje s AB i završava s CD
  - $x \text{ LIKE } '%AB\%'$ *true* za svaki x koji sadrži AB
  - $x \text{ LIKE } '_AB'$ *true* za svaki x duljine 3 znaka koji završava s AB
  - $x \text{ LIKE } '__AB'$ *true* za svaki x duljine 4 znaka koji završava s AB
  - $x \text{ LIKE } 'AB__'$ *true* za svaki x duljine 4 znaka koji započinje s AB
  - $x \text{ LIKE } '_AB\%'$ *true* za svaki x koji započinje bilo kojim znakom, nastavlja se sa znakovima AB, te završava s bilo kojim znakovima

Uvjetni izraz (*Conditional Expression*) (2)

```
SELECT *
 , CASE ocjena
 WHEN 5 THEN 'izvrstan'
 WHEN 4 THEN 'vrlo dobar'
 WHEN 3 THEN 'dobar'
 WHEN 2 THEN 'dovoljan'
 WHEN 1 THEN 'nedovoljan'
 ELSE 'neispravno'
 END AS opis
FROM ispit;
```

ispit	matBr	ocjena
	100	5
	102	3
	103	1
	107	NULL
	109	6

matBr	ocjena	opis
100	5	izvrstan
102	3	dobar
103	1	nedovoljan
107	NULL	neispravno
109	6	neispravno

- ako više izraza uz WHEN zadovoljava uvjet jednakosti, rezultat izraza je *Expression* naveden uz prvi WHEN koji zadovoljava uvjet
- ako se ELSE dio izraza ne navede, a niti jedan izraz ne zadovoljava uvjet jednakosti, tada je rezultat izraza NULL vrijednost

FROM Clause (2)

- Zadane su relacije: $r (\{ A, B \})$ $s (\{ C, D \})$ $t (\{ D, E \})$

$r \times s$

```
SELECT *
 FROM r CROSS JOIN s;
```

$r \triangleright\triangleleft s$
 $A = C \wedge B \geq D$

```
SELECT *
 FROM r
 INNER JOIN s
 ON A = C AND B >= D;
```

$r \triangleright\triangleleft s$
 $B = C$

```
SELECT *
 FROM r
 INNER JOIN s
 ON B = C;
```

$\sigma_{D>5}(r \triangleright\triangleleft s)$

```
SELECT *
 FROM r
 INNER JOIN s
 ON B = C
 WHERE D > 5;
```

FROM Clause (2)

- $r (\{ A, B \}) \quad s (\{ C, D \}) \quad t (\{ D, E \}) \quad p (\{ E, F \})$

$(r \times s) \bowtie t$

```
SELECT r.* , s.* , t.E
 FROM r
 CROSS JOIN s
 INNER JOIN t
 ON s.D = t.D;
```

$(s \bowtie t) \bowtie p$

```
SELECT s.* , t.E, p.F
 FROM s
 INNER JOIN t
 ON s.D = t.D
 INNER JOIN p
 ON t.E = p.E;
```

$\sigma_{C=100}(s \bowtie t)$

```
SELECT s.* , t.E
 FROM s
 INNER JOIN t
 ON s.D = t.D
 WHERE C = 100;
```

FROM Clause (2)

- $r (\{ A, B \}) \quad s (\{ C, D \}) \quad t (\{ D, E \}) \quad p (\{ E, F \})$

$(r \times s) * \triangleright \triangleleft t$

```
SELECT r.* , s.* , t.E
FROM r
CROSS JOIN s
LEFT OUTER JOIN t
ON s.D = t.D;
```

$(s * \triangleright \triangleleft * t) \triangleright \triangleleft * p$

```
SELECT s.* , t.D AS D1 , p.*
FROM s
FULL OUTER JOIN t
ON s.D = t.D
RIGHT OUTER JOIN p
ON t.E = p.E;
```

$\sigma_{C=100}(s * \triangleright \triangleleft t)$

```
SELECT s.* , t.E
FROM s
LEFT OUTER JOIN t
ON s.D = t.D
WHERE C = 100;
```

FROM Clause (2)

- Ako se obavlja operacija spajanja i selekcija, uvjete spajanja treba navesti u ON dijelu, a uvjete selekcije treba navesti u WHERE dijelu SELECT naredbe
  - iako, u slučaju kada se ne koristi vanjsko spajanje, rezultat upita ne ovisi o tome je li uvjet selekcije naveden u ON ili WHERE dijelu naredbe

student	matBr	prez	pbrSt
	101	Kolar	10000
	102	Horvat	21000

mjesto	pbr	nazMjesto
	10000	Zagreb
	21000	Split

```
SELECT *
 FROM student
 INNER JOIN mjesto
 ON pbrSt = pbr
 WHERE prez = 'Kolar';
```

```
SELECT *
 FROM student
 INNER JOIN mjesto
 ON pbrSt = pbr
 AND prez = 'Kolar';
```

- u ovom slučaju, oba upita daju isti rezultat

matBr	prez	pbrSt	pbr	nazMjesto
101	Kolar	10000	10000	Zagreb

FROM Clause (2)

- Ako se koristi vanjsko spajanje, navođenje uvjeta selekcije u ON dijelu umjesto WHERE dijelu može **bitno** utjecati na rezultat

student	matBr	prez	pbrSt
	101	Kolar	10000
	102	Horvat	21000

mjesto	pbr	nazMjesto
	10000	Zagreb
	21000	Split

```
SELECT *
 FROM student
 LEFT OUTER JOIN mjesto
 ON pbrSt = pbr
 WHERE prez = 'Kolar';
```

- Tek nakon obavljenog spajanja prema uvjetu navedenom u ON dijelu naredbe, obavlja se selekcija n-torki prema uvjetu navedenom u WHERE dijelu naredbe

matBr	prez	pbrSt	pbr	nazMjesto
101	Kolar	10000	10000	Zagreb

FROM Clause (2)

- Ovdje je prikazan upit sličan prethodnom, ali u kojem je uvjet selekcije napisan na "pogrešnom" mjestu

student

	matBr	prez	pbrSt
	101	Kolar	10000
	102	Horvat	21000

mjesto

	pbr	nazMjesto
	10000	Zagreb
	21000	Split

```
SELECT *
 FROM student
LEFT OUTER JOIN mjesto
 ON pbrSt = pbr
 AND prez = 'Kolar';
```

- Ovdje će se pojaviti sve n-torce iz relacije student - uz one n-torce relacije student koje ne zadovoljavaju uvjet spajanja (uočite koji je uvjet spajanja ovdje naveden) dodat će se NULL vrijednosti

matBr	prez	pbrSt	pbr	nazMjesto
101	Kolar	10000	10000	Zagreb
102	Horvat	21000	NULL	NULL

FROM Clause (2)

- **Logički promatrano***, kada se u upitu spajaju više od dvije relacije, redoslijed spajanja je s lijeva na desno: spajaju se prve dvije relacije, zatim se dobiveni rezultat spaja s trećom navedenom relacijom, zatim se dobiveni rezultat spaja s četvrtom navedenom relacijom, itd.

(*) konačni rezultat će sigurno odgovarati rezultatu koji bi se dobio kada bi se relacije spajale s lijeva na desno. Fizički promatrano, upit će se možda izvesti drugačijim redoslijedom, ali o tome brine dio SUBP-a koji se naziva optimizator upita

FROM Clause (2)

- ako se ne koristi vanjsko spajanje, redoslijed spajanja je ionako irelevantan, jer vrijedi:

$$(r_1 \bowtie r_2) \bowtie r_3 \equiv r_1 \bowtie (r_2 \bowtie r_3)$$

- ako se koristi vanjsko spajanje, redoslijed spajanja jest važan jer:

$$(r_1 * \bowtie r_2) \bowtie r_3 \neq r_1 * \bowtie (r_2 \bowtie r_3)$$

FROM Clause (2)

stud		
mbr	prez	pbrSt
101	Horvat	42000
102	Novak	21000

mjesto		
pbr	nazMjesto	sifZupMj
42000	Varaždin	7
21000	Split	NULL

zupanija	
sifZup	nazZup
7	Varaždinska
4	Istarska

(stud * $\triangleright\triangleleft$ mjesto) $\triangleright\triangleleft$ zupanija
pbrSt=pbr   sifZupMj=sifZup

```
SELECT stud.* , mjesto.* , zupanija.*
FROM stud
LEFT OUTER JOIN mjesto
ON pbrSt = pbr
INNER JOIN zupanija
ON sifZupMj = sifZup;
```

- prvo se spajaju relacije stud i mjesto, a zatim se dobiveni rezultat spaja s relacijom zupanija

mbr	prez	pbrSt	pbr	nazMjesto	sifZupMj	sifZup	nazZup
101	Horvat	42000	42000	Varaždin	7	7	Varaždinska

FROM Clause (2)

stud *▷◁ (mjesto ▷◁ zupanija)
pbrSt=pbr   sifZupMj=sifZup

≡ (mjesto ▷◁ zupanija) ▷◁* stud
sifZupMj=sifZup   pbrSt=pbr

da bismo izraz
relacijske algebре mogli
napisati u obliku SQL
naredbe, napisat ћemo
ga u drugačijem obliku

```
SELECT stud.* , mjesto.* , zupanija.*
FROM mjesto
INNER JOIN zupanija
ON sifZupMj = sifZup
RIGHT OUTER JOIN stud
ON pbrSt = pbr;
```

- prvo se spajaju relacije mjesto i zupanija, a zatim se
dobiveni rezultat spaja s relacijom stud

mbr	prez	pbrSt	pbr	nazMjesto	sifZupMj	sifZup	nazZup
101	Horvat	42000	42000	Varaždin	7	7	Varaždinska
102	Novak	21000	NULL	NULL	NULL	NULL	NULL

Preimenovanje relacija unutar upita

- iako se preimenovanjem relacija može skratiti duljina teksta upita, u praksi se to **ne preporuča** jer upiti postaju manje razumljivi

```
SELECT o.jmbg, prezime, m.pbr, nazMjesto
 FROM osoba AS o
 , mjesto AS m
 , zaposlenje AS z1
 , zupanija AS z2
 WHERE o.jmbg = z1.jmbg
 AND o.pbr = m.pbr
 AND m.sifZup = z2.sifZup
 AND z2.nazZup = 'Varaždinska'
 AND z1.radnoMjesto = 'Dimnjačar'
```

- preimenovanje relacija unutar upita treba se koristiti onda kada se ista relacija pojavljuje u više uloga unutar istog upita

Paralelno spajanje

- Ispravno rješenje:

student			
mbr	prez	pbrRod	pbrStan
100	Kolar	10000	21000
102	Novak	21000	10000
103	Ban	10000	10000

mjesto AS mjestoR

mjesto	
pbr	nazMjesto
10000	Zagreb
21000	Split

mjesto AS mjestoS

mjestoR	
pbr	nazMjesto
10000	Zagreb
21000	Split

mjestoS	
pbr	nazMjesto
10000	Zagreb
21000	Split

```
SELECT mbr, prez
 , pbrRod, mjestoR.nazMjesto AS nazMjestoR
 , pbrStan, mjestoS.nazMjesto AS nazMjestoS
FROM student
 , mjesto AS mjestoR
 , mjesto AS mjestoS
WHERE student.pbrRod = mjestoR.pbr
 AND student.pbrStan = mjestoS.pbr;
```

- u upitu se ista relacija pojavljuje u dvije različite uloge

Refleksivno spajanje

- Kako dobiti sljedeći rezultat

sifOrgjed	nazOrgjed	sifNadorgjed	nazNadorgjed
1	Uprava	NULL	NULL
2	Odjel A	1	Uprava
3	Odjel B	1	Uprava
4	Pododjel X	2	Odjel A
5	Pododjel Y	2	Odjel A
6	Pododjel Z	3	Odjel B

- radi se o spajanju relacije same sa sobom
- problem je sličan i slično se rješava kao u slučaju paralelnog spajanja
- relacija orgjed treba se u upitu pojaviti dva puta, jednom u ulozi organizacijske jedinice, a jednom u ulozi njezine nadređene organizacijske jedinice

Refleksivno spajanje

```
SELECT orgjed.sifOrgjed
 , orgjed.nazOrgjed
 , orgjed.sifNadorgjed
 , nadorgjed.nazOrgjed AS nazNadorgjed
 FROM orgjed
 LEFT OUTER JOIN orgjed AS nadOrgjed
 ON orgjed.sifNadorgjed = nadOrgjed.sifOrgjed;
```

sifOrgjed	nazOrgjed	sifNadorgjed	nazNadorgjed
1	Uprava	NULL	NULL
2	Odjel A	1	Uprava
3	Odjel B	1	Uprava
4	Pododjel X	2	Odjel A
5	Pododjel Y	2	Odjel A
6	Pododjel Z	3	Odjel B

Preimenovanje relacija unutar upita

- Još jedan primjer u kojem se koristi preimenovanje relacije
- Ispisati podatke o svim osobama čija je plaća manja od plaće osobe sa šifrom 103

osoba	sifra	ime	prez	placa
	100	Ana	Novak	6000
	101	Ana	Kolar	5000
	102	Ivan	Kolar	3000
	103	Ana	Novak	5000
	104	Jura	Ban	4000

```
SELECT osoba.*
 FROM osoba
 INNER JOIN osoba AS osoba103
 ON osoba.placa < osoba103.placa
 AND osoba103.sifra = 103;
```

sifra	ime	prez	placa
102	Ivan	Kolar	3000
104	Jura	Ban	4000

GROUP BY Clause

ispit

matBr	nazPredmet	ocjena
100	Matematika	3
100	Programiranje	2
100	Fizika	5
101	Matematika	2
101	Programiranje	2
101	Fizika	3
102	Matematika	4

```
SELECT nazPredmet AS naziv
 , AVG(ocjena) AS prosjek
 FROM ispit
 GROUP BY nazPredmet;
```

naziv	prosjek
Matematika	3
Programiranje	2
Fizika	4

- u GROUP BY nije dopušteno koristiti izraze ili zamjenska imena atributa (*display_label*)

```
SELECT nazPredmet AS naziv
 , AVG(ocjena)
 FROM ispit
 GROUP BY naziv;
```

HAVING Clause

ispit	matBr	nazPredmet	ocjena
	100	Matematika	3
	100	Programiranje	2
	100	Fizika	5
	101	Matematika	2
	101	Programiranje	2
	101	Fizika	3
	102	Matematika	4

```
SELECT nazPredmet AS naziv
 , AVG(ocjena) AS prosjek
FROM ispit
GROUP BY nazPredmet;
```

naziv	prosjek
Matematika	3
Programiranje	2
Fizika	4

- Kako u rezultatu prikazati samo one grupe koje zadovoljavaju neki uvjet, npr. kako u rezultatu prikazati samo one predmete za koje je prosjek ocjena veći od 2 ?

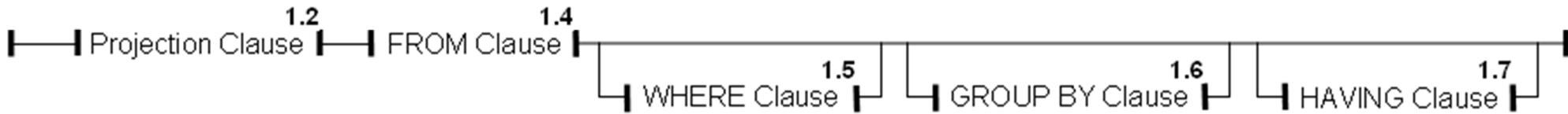
```
SELECT nazPredmet AS naziv
 , AVG(ocjena) AS prosjek
FROM ispit
GROUP BY nazPredmet
HAVING AVG(ocjena) > 2;
```

naziv	prosjek
Matematika	3
Fizika	4

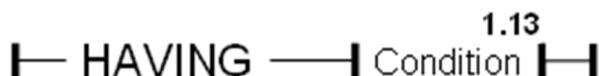
HAVING Clause

- U *Condition* koji se navodi u HAVING dijelu naredbe dopušteno je u izrazima izvan agregatnih funkcija koristiti samo one atributi koji su navedeni u GROUP BY dijelu naredbe

1.1. SELECT Options

1.7. HAVING Clause


```
SELECT nazPredmet AS naziv
 , AVG(ocjena) AS prosjek
 FROM ispit
 GROUP BY nazPredmet
 HAVING matBr > 104;
```

ORDER BY Clause

- Koristi se za sortiranje rezultata upita
- Ispisati podatke o položenim ispitima: poredati ih prema ocjenama, tako da se bliže početku liste nalaze studenti s većim ocjenama. Studente koji imaju međusobno jednake ocjene poredati prema prezimenima, tako da se "manja" prezimena ispisuju prije "većih" prezimena (tj. po abecedi)

```
SELECT *
 FROM poloziliProg
 ORDER BY ocjena DESC
 , prez ASC;
```

poloziliProg		
matBr	prez	ocjena
100	Horvat	3
107	Novak	3
102	Horvat	5
101	Kolar	5
103	Kolar	2
104	Horvat	3

matBr	prez	ocjena
102	Horvat	5
101	Kolar	5
104	Horvat	3
100	Horvat	3
107	Novak	3
103	Kolar	2

DESC

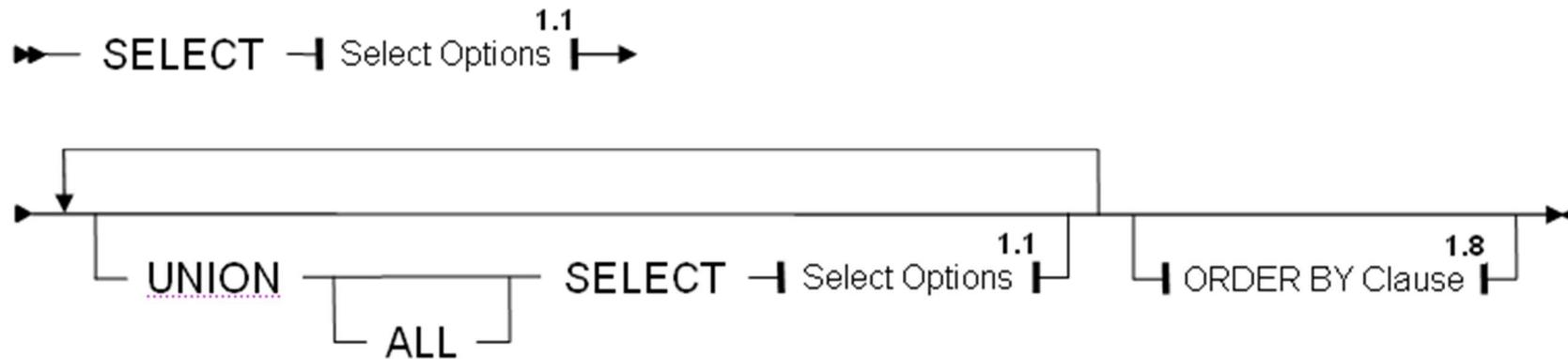
silazno (*descending*)

ASC

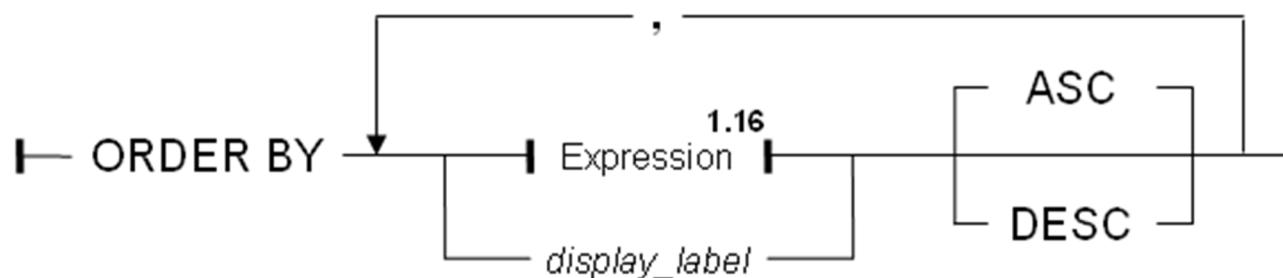
uzlazno (*ascending*)

ORDER BY Clause

1. SELECT Statement

1.8. ORDER BY Clause

- Ako se smjer sortiranja ne navede, podrazumijeva se uzlazni (ASC) smjer sortiranja

ORDER BY Clause

- U ORDER BY dijelu naredbe mogu se koristiti i izrazi koji nisu navedeni u listi za selekciju
- ORDER BY dio naredbe je jedino mjesto u SELECT naredbi u kojem je dopušteno referencirati se na zamjensko ime atributa (*display_label*)
- U jednoj SELECT naredbi može se pojaviti samo jedan ORDER BY dio naredbe
  - ako se u SELECT naredbi koristi UNION, ORDER BY se nalazi iza posljednjeg SELECT dijela naredbe
- SQL standard zahtijeva da se NULL vrijednosti pri sortiranju smatraju ili uvijek manjim ili uvijek većim od svih drugih vrijednosti
  - IBM Informix NULL vrijednosti pri sortiranju uvijek tretira kao da su manje od svih ostalih vrijednosti

ORDER BY Clause

bodoviMat	mbr	prez	bodLab	bodMI
	101	Novak	20	30
	103	Horvat	NULL	20
	107	Ban	10	80

bodoviProg	mbr	prez	bodLab	bodMI
	102	Kolar	12	NULL
	104	Novak	30	0

- ispisati podatke o bodovima na lab. vježbama i međuispitu, te ukupnom broju bodova svih studenata, poredati po ukupnom broju bodova: studenti s manjim ukupnim brojem bodova nalaze se bliže početku liste

```
SELECT *, bodLab + bodMI AS ukupno
 FROM bodoviMat
UNION
SELECT *, bodLab + bodMI AS ukupno
 FROM bodoviProg
 ORDER BY ukupno;
```

mbr	prez	bodLab	bodMI	ukupno
102	Kolar	12	NULL	NULL
103	Horvat	NULL	20	NULL
104	Novak	30	0	30
101	Novak	20	30	50
107	Ban	10	80	90

"Redoslijed obavljanja" dijelova SELECT naredbe

1. FROM	1. FROM
2. WHERE	2. WHERE
3. GROUP BY	3. GROUP BY
4. HAVING	4. HAVING
5. DISTINCT	5. DISTINCT

6. UNION
7. ORDER BY

rezultat

- **Logički promatrano**, tj. konačni rezultat će sigurno odgovarati rezultatu koji bi se dobio kada bi se operacije obavljale navedenim redoslijedom. Fizički promatrano, upit će se možda izvesti drugačijim redoslijedom.

Podupiti (Subqueries)

- Ispravan način:

```
SELECT *
FROM vozilo
WHERE nosivost > (SELECT MAX(tezina)
 FROM teret);
```

vozilo

sifVoz	nosivost
101	2500
102	2000
103	800
104	1000

podupit

1800

teret	
sifTeret	tezina
1001	1800
1002	1200
1003	1000

sifVoz	nosivost
101	2500
102	2000

$2500 > (\text{SELECT MAX ...}) \rightarrow \text{true}$
 $2000 > (\text{SELECT MAX ...}) \rightarrow \text{true}$
 $800 > (\text{SELECT MAX ...}) \rightarrow \text{false}$
 $1000 > (\text{SELECT MAX ...}) \rightarrow \text{false}$

- U navedenom primjeru je rezultat podupita jednak za svaku n-torku iz relacije vozilo, stoga je (fizički promatrano) rezultat podupita dovoljno izračunati samo jednom tijekom obavljanja upita

Podupiti (*Subqueries*)

- podupit je upit koji je ugrađen u neki drugi upit
  - upit u kojeg je podupit ugrađen naziva se vanjski upit (*outer query*)
  - osim izraza **podupit** (*subquery*), u literaturi se također koristi i izraz **ugniježđeni upit** (*nested query*)
- podupit se u vanjski upit može ugraditi
  - u uvjet (*Condition*) u WHERE dijelu vanjskog upita
  - u uvjet (*Condition*) u HAVING dijelu vanjskog upita
  - u listu za selekciju (*SELECT List*) vanjskog upita
- podupit može sadržavati sve do sada spomenute dijelove SELECT naredbe osim ORDER BY dijela naredbe
- u vanjski upit se može ugraditi više podupita, u svaki od podupita se može ugraditi više podupita, itd.

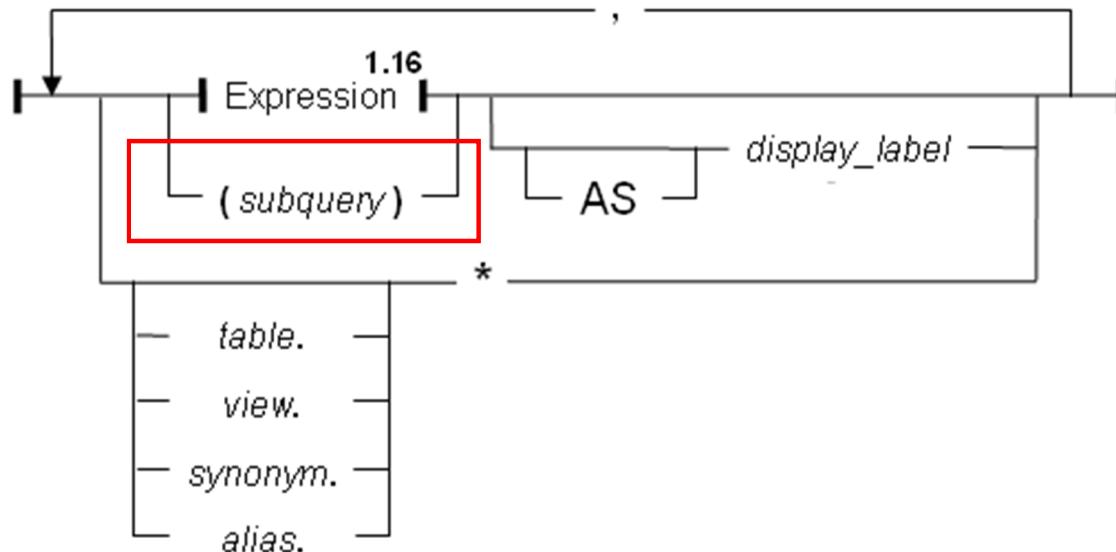
Skalarni podupit (*Scalar subquery*)

- za početak, razmatrat će se najjednostavniji oblik podupita: podupit čiji je rezultat **jedna jednostavna** vrijednost (skalar)
  - npr. podatak tipa: cijeli broj, niz znakova, datum, itd.
- može se reći: rezultat skalarnog podupita je "relacija" stupnja jedan i kardinalnosti jedan
  - vrijednost atributa n-torke dotične "relacije" se u vanjskom upitu koristi kao skalarna vrijednost

Podupiti u listi za selekciju

1.3 SELECT List

vozilo	sifVoz	nosivost
101	2500	
102	2000	
103	800	
104	1000	

teret	sifTeret	tezina
1001	1800	
1002	1200	
1003	1000	

- Ispisati podatke o svim vozilima. Uz svako vozilo ispisati podatak o najvećoj težini tereta

```
SELECT *
 , (SELECT MAX(tezina)
 FROM teret) AS maxTezina
FROM vozilo;
```

sifVoz	nosivost	maxTezina
101	2500	1800
102	2000	1800
103	800	1800
104	1000	1800

Podupiti u WHERE dijelu naredbe

- Ispisati podatke o studentima koji stanuju u mjestu Ludbreg

stud	mbr	prez	pbrSt
	100	Horvat	42230
	101	Kolar	21000
	102	Novak	42230

mjesto	pbr	nazMjesto
	42000	Varaždin
	42230	Ludbreg
	21000	Split

```
SELECT * FROM stud
WHERE pbrSt = (SELECT pbr FROM mjesto
 WHERE nazMjesto = 'Ludbreg');
```

42230

- Često se problem može riješiti bez podupita. U konkretnom slučaju, **bolje** rješenje glasi:

```
SELECT stud.*
FROM stud
JOIN mjesto
 ON stud.pbrSt = mjesto.pbr
WHERE nazMjesto = 'Ludbreg';
```

Podupiti u WHERE dijelu naredbe

- Ispisati podatke o studentima koji su rođeni u mjestu Ludbreg, a stanuju u mjestu Varaždin

stud	mbr	prez	pbrRod	pbrSt
	100	Horvat	42230	42230
	101	Kolar	21000	42000
	102	Novak	42230	42000

mjesto	pbr	nazMjesto
	42000	Varaždin
	42230	Ludbreg
	21000	Split

```
SELECT * FROM stud
```

```
WHERE pbrRod = (SELECT pbr FROM mjesto
 WHERE nazMjesto = 'Ludbreg')
```

```
AND pbrSt = (SELECT pbr FROM mjesto
 WHERE nazMjesto = 'Varaždin');
```

42230

42000

mbr	prez	pbrRod	pbrSt
102	Novak	42230	42000

- Postoji bolje rješenje u kojem se koriste operacije spajanja i selekcije. Riješiti za vježbu!

Podupiti u WHERE dijelu naredbe

stud	mbr	prez	pbrSt
100	Horvat	42230	
101	Kolar	21000	
102	Novak	42230	

mjesto	pbr	nazMjesto
42000	Varaždin	
42230	Ludbreg	
21000	Split	

- Ukoliko podupit čiji bi rezultat trebao biti skalar vrati više od jedne n-torce ili više nego jedan atribut, sustav će dojaviti pogrešku

```
SELECT * FROM stud
WHERE pbrSt = (SELECT pbr FROM mjesto
WHERE nazMjesto LIKE '%r%');
```

Pogreška

- Ukoliko podupit čiji bi rezultat trebao biti skalar ne vrati niti jednu n-torku, dobivena skalarna vrijednost će biti NULL vrijednost

```
SELECT * FROM stud
WHERE pbrSt = (SELECT pbr FROM mjesto
WHERE nazMjesto = 'Grad Split');
```

NULL

Podupiti u HAVING dijelu naredbe

- Primjer:
- Ispisati nazine predmeta za koje se u "D dvoranama" predavanja mogu održati istovremeno za sve grupe. Uz svaki takav predmet ispisati ukupni broj studenata na predmetu

dvorana

oznDv	kapacitet
D1	150
D2	200
A201	80

raspored

predmet	oznGr	brojSt
Matematika	M1	200
Matematika	M2	50
Matematika	M3	50
Fizika	F1	250
Fizika	F2	150
Elektronika	E1	50
Elektronika	E2	50
Elektronika	E3	100
Elektronika	E4	150

```
SELECT predmet
 , SUM(brojSt) AS ukupnoStud
 FROM raspored
 GROUP BY predmet
 HAVING SUM(brojSt) <=
 (SELECT SUM(kapacitet)
 FROM dvorana
 WHERE oznDv LIKE 'D%');
```

predmet	ukupnoStud
Matematika	300
Elektronika	350

350

Korelirani podupit (*Correlated subquery*)

```
SELECT oznStr, dopBrSati
 FROM stroj
 WHERE dopBrSati <
 (SELECT SUM(brSatiRada)
 FROM radStroja
 WHERE radStroja.oznStr = stroj.oznStr);
```

oznStr	dopBrSati
S1	1000
S3	500

- upit se (logički promatrano) obavlja na sljedeći način:
  - vanjski upit uzima jednu n-torku iz relacije stroj. Na temelju sadržaja te n-torke i sadržaja relacije radStroja, u podupitu se izračunava suma sati rada dotičnog stroja. Ukoliko je uvjet usporedbe zadovoljen, testirana n-torka se pojavljuje u rezultatu
  - postupak se ponavlja za svaku n-torku relacije stroj

oznStr	dopBrSati
S1	1000
S2	1500
S3	500

1000 < (SELECT SUM ... WHERE oznStr = 'S1' $\Rightarrow$ 1100) $\rightarrow$ true
1500 < (SELECT SUM ... WHERE oznStr = 'S2' $\Rightarrow$ 1200) $\rightarrow$ false
500 < (SELECT SUM ... WHERE oznStr = 'S3' $\Rightarrow$ 600) $\rightarrow$ true

Korelirani podupit (*Correlated subquery*)

- Primjer: korelirani podupit u listi za selekciju
- uz svaki stroj koji je korišten više od dopuštenog broja sati, ispisati broj sati korištenja stroja

```
SELECT oznStr
 , dopBrSati
 , (SELECT SUM(brSatiRada)
 FROM radStroja
 WHERE radStroja.oznStr = stroj.oznStr) AS koristenSati
 FROM stroj
 WHERE dopBrSati <
 (SELECT SUM(brSatiRada)
 FROM radStroja
 WHERE radStroja.oznStr = stroj.oznStr);
```

oznStr	dopBrSati	koristenSati
S1	1000	1100
S3	500	600

Korelirani podupit (*Correlated subquery*)

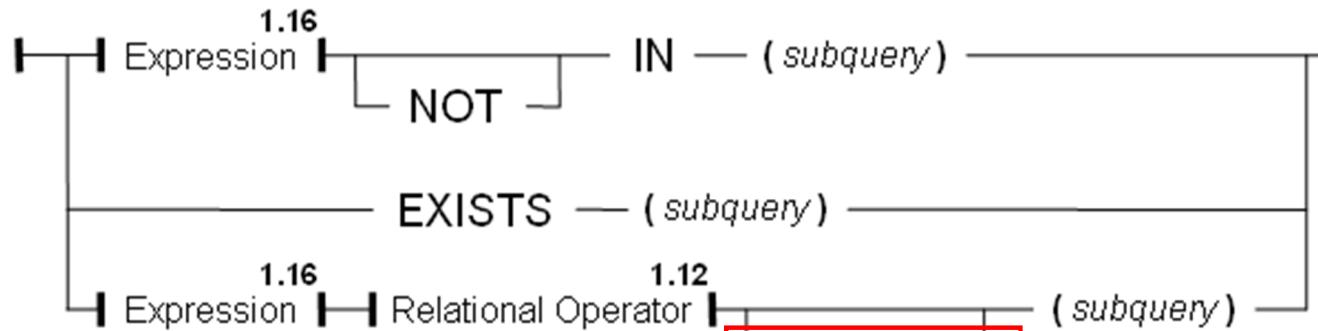
- Rješenje istog problema bez korištenja podupita:

```
SELECT stroj.oznStr
 , dopBrSati
 , SUM(brSatiRada) AS koristenSati
 FROM stroj
 JOIN radStroja
 ON stroj.oznStr = radStroja.oznStr
 GROUP BY stroj.oznStr, dopBrSati
 HAVING dopBrSati < SUM(brSatiRada) ;
```

oznStr	dopBrSati	koristenSati
S1	1000	1100
S3	500	600

Jednostupčani podupit (*Single-column subquery*)

1.18. Condition with Subquery


```
SELECT *
 FROM stud
 WHERE prez <> ALL
 (SELECT prez
 FROM nastavnik);
```

Kolar
Ban
Pernar

mbr	ime	prez
100	Ivan	Horvat
102	Marko	Novak

- uvjet selekcije će biti zadovoljen za one n-torke iz relacije stud čija je vrijednost atributa prez različita od vrijednosti svih članova (multi)skupa dobivenog obavljanjem podupita

Jednostupčani podupit (*Single-column subquery*)

- izraz { $<$ | $\leq$ | $=$ | $\neq$ | $>$ | $\geq$ } **ALL** (podupit)
  - *true* ako je izraz { $<$ | $\leq$ | $=$ | $\neq$ | $>$ | $\geq$ } od svih vrijednosti dobivenih podupitom
- izraz { $<$ | $\leq$ | $=$ | $\neq$ | $>$ | $\geq$ } **SOME** (podupit)
  - *true* ako je izraz { $<$ | $\leq$ | $=$ | $\neq$ | $>$ | $\geq$ } od barem jedne vrijednosti dobivene podupitom
- **ANY** je sinonim za **SOME**

Jednostupčani podupit (*Single-column subquery*)

- Ispisati podatke o dvoranama čiji je kapacitet veći od broja studenata u barem jednoj od grupa

dvorana	oznDv	kapacitet	grupa	oznGr	brojSt
	D1	150		M1	100
	D2	120		F1	170
	A201	80		E4	150

```
SELECT *
 FROM dvorana
 WHERE kapacitet > SOME (SELECT brojSt
 FROM grupa);
```

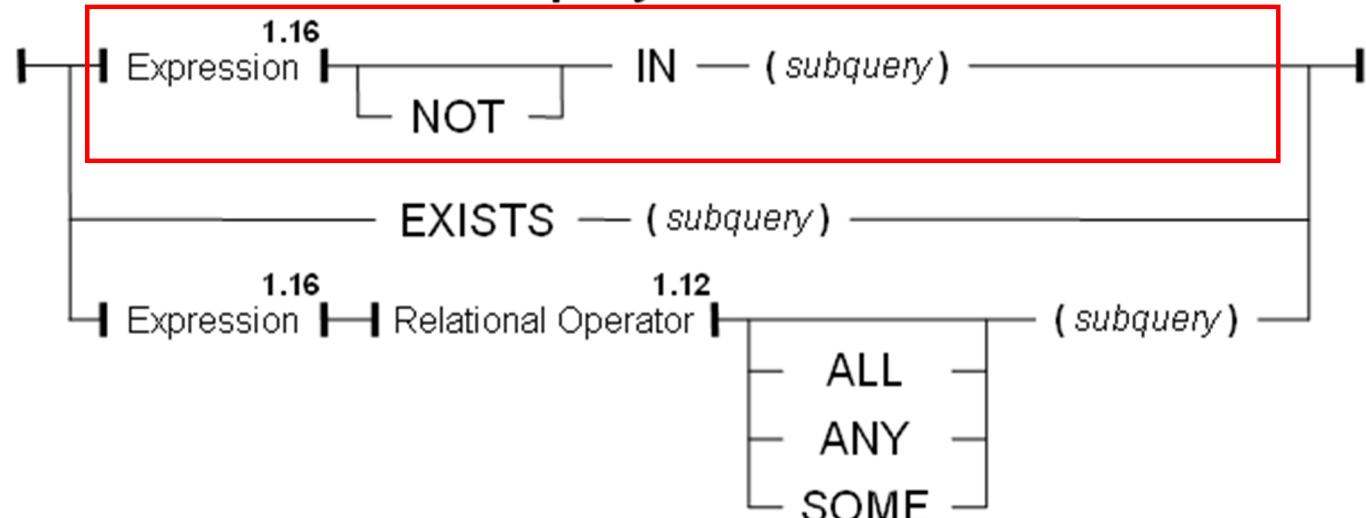
100
170
150

oznDv	kapacitet
D1	150
D2	120

- za vježbu riješiti bez podupita (spajanje, selekcija, projekcija)

Jednostupčani podupit (*Single-column subquery*)

1.18. Condition with Subquery

- izraz **IN** (podupit)
  - *true* ako se u (multi)skupu vrijednosti dobivenih podupitom nalazi barem jedan element jednak vrijednosti izraza
  - ekvivalentno sa: izraz = **SOME** (podupit)
- izraz **NOT IN** (podupit)
  - *true* ako se u (multi)skupu vrijednosti dobivenih podupitom ne nalazi niti jedan element jednak vrijednosti izraza
  - ekvivalentno sa: izraz <> **ALL** (podupit)

Primjeri: podupiti i NULL vrijednosti

- naročitu pažnju pri korištenju podupita čiji rezultat može sadržavati NULL vrijednosti treba obratiti na uvjete selekcije oblika:

```
WHERE expression relationalOperator ALL (subquery)
```

```
WHERE expression NOT IN (subquery)
```

ukoliko se u rezultatu ovakvih podupita nalazi makar jedna NULL vrijednost, rezultat izračunavanja uvjeta selekcije nikad neće biti *true*

Operator EXISTS

- Ispisati podatke o studentima koji u akademskoj godini u kojoj su upisali studij nisu položili niti jedan ispit

stud	mbr	prez	akGodUpis
	100	Horvat	2010
	101	Kolar	2010
	102	Novak	2011
	103	Ban	2010

ispit	mbr	predmet	akGod	ocjena
	100	Matematika	2010	1
	100	Fizika	2011	2
	100	Elektronika	2012	4
	100	Matematika	2011	3
	101	Matematika	2010	2
	101	Fizika	2010	5
	102	Matematika	2011	4

```
SELECT *
 FROM stud
 WHERE NOT EXISTS
 (SELECT * FROM ispit
 WHERE ispit.mbr = stud.mbr
 AND akGod = akGodUpis
 AND ocjena > 1);
```

ovdje se npr. moglo napisati samo mbr: dobio bi se jednak rezultat

mbr	prez	akGodUpis
100	Horvat	2010
103	Ban	2010

Presjek (u prisustvu NULL vrijednosti)

polozioMatem		
mbr	ime	prez
100	Ivan	Kolar
102	NULL	Novak
103	Tea	Ban
107	NULL	NULL

polozioProgr		
mbr	ime	prez
102	NULL	Novak
105	Rudi	Kolar
107	NULL	NULL

polozioMatem $\cap$ polozioProgr

- Paziti: što je kopija n-torce?

mbr	ime	prez
102	NULL	Novak
107	NULL	NULL

```
SELECT *
 FROM polozioMatem
 WHERE EXISTS
 (SELECT * FROM polozioProgr
 WHERE
 (polozioProgr.mbr = polozioMatem.mbr OR
 polozioProgr.mbr IS NULL AND polozioMatem.mbr IS NULL)
 AND
 (polozioProgr.ime = polozioMatem.ime OR
 polozioProgr.ime IS NULL AND polozioMatem.ime IS NULL)
 AND
 (polozioProgr.prez = polozioMatem.prez OR
 polozioProgr.prez IS NULL AND polozioMatem.prez IS NULL));
```

Razlika

polozioMatem

mbr	ime	prez
100	Ivan	Kolar
102	Ana	Novak
103	Tea	Ban
107	Jura	Horvat

polozioProgr

mbr	ime	prez
102	Ana	Novak
105	Rudi	Kolar
107	Jura	Horvat

studenti koji su položili Matematiku,
ali nisu položili Programiranje

polozioMatem \ polozioProgr

```
SELECT *
 FROM polozioMatem
 WHERE NOT EXISTS
 (SELECT * FROM polozioProgr
 WHERE polozioProgr.mbr = polozioMatem.mbr
 AND polozioProgr.ime = polozioMatem.ime
 AND polozioProgr.prez = polozioMatem.prez) ;
```

- Ispisuju se one n-torce relacije vanjskog upita za koje podupit **ne uspije** pronaći niti jednu n-torku koja ima jednake vrijednosti atributa mbr, ime i prez kao n-torka iz vanjskog upita

mbr	ime	prez
100	Ivan	Kolar
103	Tea	Ban

INSERT (1), bez navedene liste atributa

- U relaciju se upisuje jedna n-torka pri čemu **vrijednosti svih atributa n-torke moraju biti navedene redoslijedom** kojim su atributi navedeni u CREATE TABLE naredbi kojom je relacija definirana

```
CREATE TABLE stud (
 mbr INTEGER
, ime NCHAR (30)
, prez NCHAR (50)
, stipend CHAR (1) DEFAULT 'N'
, pbrStan INTEGER DEFAULT 10000
);
```

stud	mbr	ime	prez	stipend	pbrStan

Znači: ako se prilikom unosa nove n-torke ne navede vrijednost za atribut stipend, sustav će kao vrijednost tog atributa postaviti vrijednost N

```
INSERT INTO stud VALUES (
 100
, 'Ivan'
, 'Horvat'
, 'N'
, NULL
);
```

stud	mbr	ime	prez	stipend	pbrStan
	100	Ivan	Horvat	N	NULL

INSERT (1), uz navedenu listu atributa

- U prvom dijelu naredbe navode se imena atributa (i njihov redoslijed) čije će vrijednosti (u odgovarajućem redoslijedu) biti navedene u drugom dijelu naredbe
  - atributi čije vrijednosti nisu navedene u INSERT naredbi, postavljaju se na prepostavljenu (*default*) vrijednost (ukoliko je takva definirana u CREATE TABLE naredbi) ili na NULL vrijednost

```
INSERT INTO stud (
 prez
 , mbr
 , pbrStan
)
VALUES (
 'Kolar'
 , 101
 , 10000
);
```

stud				
mbr	ime	pres	stipend	pbrStan
100	Ivan	Horvat	N	NULL

stud				
mbr	ime	pres	stipend	pbrStan
100	Ivan	Horvat	N	NULL
101	NULL	Kolar	N	10000

INSERT (2), uz navedenu listu atributa

- u relaciju prosjek upisati podatke o prosječnim ocjenama pojedinih predmeta. Za vrijednost atributa akGodina postaviti NULL vrijednost

ispit		
mbr	predmet	ocjena
102	Elektronika	1
102	Matematika	3
105	Fizika	3
105	Matematika	4
107	Fizika	1
109	Fizika	5

```
INSERT INTO prosjek (
 prosOcj
 , predmet
)
SELECT AVG(ocjena)
 , predmet
FROM ispit
GROUP BY predmet;
```

projek		
predmet	prosOcj	akGod

projek		
predmet	prosOcj	akGod
Elektronika	1.0	NULL
Matematika	3.5	NULL
Fizika	3.0	NULL

DELETE

- iz relacije polozioFiz obrisati n-torce onih studenata koji (sudeći prema podacima iz relacije ispit) nisu položili predmet Fizika

stud			
mbr	ime	prez	pbrSt
102	Ana	Novak	10000
105	Rudi	Kolar	21000
107	Jura	Horvat	41000
109	Tea	Ban	51000

ispit		
mbr	predmet	ocjena
102	Elektronika	1
102	Matematika	3
105	Fizika	3
105	Matematika	4
107	Fizika	1
109	Fizika	5

polozioFiz		
mbr	imeSt	prezSt
102	Ana	Novak
105	Rudi	Kolar
107	Jura	Horvat
109	Tea	Ban
111	Ivan	Polak

```
DELETE FROM polozioFiz
WHERE mbr NOT IN
(SELECT mbr
FROM ispit
WHERE predmet = 'Fizika'
AND ocjena > 1);
```


polozioFiz		
mbr	imeSt	prezSt
105	Rudi	Kolar
109	Tea	Ban

UPDATE

- Bodove na međuispitu uvećati za 10 bodova onim studentima koji time ne bi stekli ukupno (bodLab+bodMI) više od 100 bodova

bodovi	mbr	prez	bodLab	bodMI
	101	Novak	30	55
	102	Polak	NULL	20
	103	Kolar	20	10
	104	Ban	10	80
	105	Horvat	50	49
	106	Seljan	10	NULL

```
UPDATE bodovi
SET bodMI = bodMI + 10
WHERE bodLab + bodMI + 10 <= 100;
```


bodovi	mbr	prez	bodLab	bodMI
	101	Novak	30	65
	102	Polak	NULL	20
	103	Kolar	20	20
	104	Ban	10	90
	105	Horvat	50	49
	106	Seljan	10	NULL

UPDATE

- Bodove na međuispitu uvećati za 2 boda studentima koji time ne bi stekli više od 50 bodova za međuispit, bodove za laboratorij povećati za 3 boda onim studentima koji time ne bi stekli ukupno više od 40 bodova za laboratorij

```
UPDATE bodovi SET
 bodMI = CASE
 WHEN bodMI + 2 <= 50
 THEN bodMI + 2
 ELSE bodMI
 END
, bodLab = CASE
 WHEN bodLab + 3 <= 40
 THEN bodLab + 3
 ELSE bodLab
 END;
```

bodovi

mbr	prez	bodLab	bodMI
101	Novak	30	55
102	Polak	NULL	20
103	Kolar	20	10
104	Ban	10	80
105	Horvat	50	49
106	Seljan	10	NULL

bodovi

mbr	prez	bodLab	bodMI
101	Novak	33	55
102	Polak	NULL	22
103	Kolar	23	12
104	Ban	13	80
105	Horvat	50	49
106	Seljan	13	NULL

UPDATE

- U sintaksnom dijagramu za *SET Clause* može se vidjeti da postoje dva slična, jednako vrijedna oblika:
  - SET atribut1=vrijednost1, atribut2=vrijednost2, ...
  - SET (atribut1, atribut2, ...)=(vrijednost1, vrijednost2, ...)
- Prethodna UPDATE naredba se mogla napisati na sljedeći način:

```
UPDATE bodovi SET
 (bodMI, bodLab) =
 (CASE
 WHEN bodMI + 2 <= 50
 THEN bodMI + 2
 ELSE bodMI
 END
 , CASE
 WHEN bodLab + 3 <= 40
 THEN bodLab + 3
 ELSE bodLab
 END
) ;
```

UPDATE

- U relaciji mjesto zamijeniti stare poštanske brojeve i nazive (samo onim mjestima za koje postoji opisani novi poštanski brojevi i nazivi)

mjesto		konverzija		
pbr	nazMjesto	stariPbr	noviPbr	noviNaziv
41000	ZAGREB	51400	52000	Pazin
51400	PAZIN	52000	52100	Pula
52000	PULA	54000	31000	Osijek
54000	OSIJEK			

```
UPDATE mjesto
SET (pbr, nazMjesto) = (
 (SELECT noviPbr
 FROM konverzija
 WHERE konverzija.stariPbr = mjesto.pbr
)
 , (SELECT noviNaziv
 FROM konverzija
 WHERE konverzija.stariPbr = mjesto.pbr
)
)
WHERE pbr IN (SELECT stariPbr
 FROM konverzija);
```

mjesto	
pbr	nazMjesto
41000	ZAGREB
52000	Pazin
52100	Pula
31000	Osijek

UPDATE

- Nastavnicima koji su na ispitima iz BP podijelili (prosječno) najveće ocjene, povećati plaću za 20000

```
UPDATE nast SET placa = placa + 20000
WHERE sifNast IN (
 SELECT sifNast
 FROM ispitBP
 GROUP BY sifNast
 HAVING AVG(ocjena) >= ALL
 (SELECT AVG(ocjena)
 FROM ispitBP
 GROUP BY sifNast)
);
```

nast	sifNast	prez	placa
	101	Novak	52000
	102	Kolar	55000
	103	Horvat	48000
	104	Ban	57000

ispitBP	mbrSt	ocjena	sifNast
	1001	5	101
	1002	4	101
	1003	3	101
	1004	2	102
	1005	4	102
	1006	5	103
	1007	5	103
	1008	2	103
	1009	3	104

nast	sifNast	prez	placa
	101	Novak	72000
	102	Kolar	55000
	103	Horvat	68000
	104	Ban	57000

Oblikovanje sheme baze podataka

- cilj: oblikovati shemu baze podataka s dobrim svojstvima
- karakteristike loše koncipirane sheme baze podataka:
  - redundancija (čije su posljedice):
    - neracionalno korištenje prostora za pohranu
    - anomalija unosa
    - anomalija izmjene
    - anomalija brisanja
  - pojava lažnih n-torki

Anomalija unosa

narudzbaArtikla

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	brNar	datNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2011	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2011	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2012	129	Napolitanke	1100

- ne mogu se unijeti podaci o artiklima koje nitko nije naručio
- ne mogu se unijeti podaci o prodavaonicama koje ništa nisu naručile
- ...
- svaki put kad se unosi novi podatak o narudžbi nekog artikla, mora se ponovno upisivati i naziv i mjesto i adresa prodavaonice koja taj artikl naručuje
  - pri tome treba paziti da se podaci za istu prodavaonicu uvijek jednako unesu da bi se zadržala konzistentnost podataka

Anomalija izmjena

- ako neka prodavaonica promijeni adresu, promjenu adrese potrebno je obaviti na više mjesta da bi se zadržala konzistentnost podataka

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	brNar	datNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2011	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2011	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2012	129	Napolitanke	1100

- npr. prodavaonica Konzum-7 se preseli jedan kućni broj dalje od centra

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	brNar	datNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 22	13/25	1.5.2011	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 22	13/25	1.5.2011	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 22	41/56	4.2.2012	129	Napolitanke	1100

Anomalija brisanja

- brisanjem svih narudžbi za neki artikl gube se podaci o artiklu

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	brNar	datNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2011	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2011	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2012	129	Napolitanke	1100

- npr. ako se obriše posljednja n-torka o narudžbama artikla Domaćica, podatke o tom artiklu više nećemo imati u bazi podataka

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	brNar	datNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2011	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2011	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2011	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2012	129	Napolitanke	1100

Kako odrediti zamjenu za loše koncipiranu relacijsku shemu?

- proučavanjem značenja podataka (semantike)
- proučavanjem zavisnosti među podacima
- uvođenjem ograničenja koja su ovisna o semantici podataka
- najvažnije su **FUNKCIJSKE ZAVISNOSTI**

Funkcijske zavisnosti - definicija

- Neka je r relacija sa shemom R i neka su X i Y skupovi atributa, $X \subseteq R$, $Y \subseteq R$

Funkcijska zavisnost $X \rightarrow Y$ vrijedi na shemi R ukoliko
u svim dopuštenim stanjima relacije $r(R)$ svaki par n-torki t_1 i t_2 koje imaju jednake X -vrijednosti, također imaju jednake Y -vrijednosti, odnosno:

$$t_1(X) = t_2(X) \Rightarrow t_1(Y) = t_2(Y)$$

Kratica za funkciju zavisnost je FZ.

Funkcijske zavisnosti - primjer

- relacija osoba(OSOBA)

osoba	matBr	prezime	ime	postBr	grad
11234	Novak	Josip	21000	Split	
12345	Horvat	Ivan	10000	Zagreb	
22211	Kolar	Ante	21000	Split	
33345	Ban	Tomo	31000	Osijek	
23456	Kolar	Ana	31000	Osijek	

- Funkcijska zavisnost **postBr → grad** vrijedi na shemi OSOBA jer svaki par n-torki koje imaju jednake vrijednosti atributa **postBr** također imaju jednake vrijednosti atributa **grad** (i to vrijedi ne samo za trenutačno stanje relacije, nego za sva dopuštena stanja relacije)
- Vrijedi li funkcija zavisnost **prezime → postBr?**

Funkcijske zavisnosti

- **Funkcijske zavisnosti proizlaze iz značenja podataka (semantike), a ne iz trenutačnog stanja relacije!**
- Primjer: relacija osoba(OSOBA)

osoba	matBr	prezime	ime	pbr
11234	Kolar	Ante	21000	
22211	Kolar	Ante	31000	
33345	Ban	Tomo	10000	

- promatranjem samo trenutačnog stanja relacije mogli bismo (**pogrešno!**) zaključiti da vrijedi FZ **prezime** → **ime**
- **međutim**, poznavanjem značenja podataka u relaciji možemo zaključiti da je u gore prikazanu relaciju dopušteno unijeti n-torku $< 76555, \text{Kolar}, \text{Zrinka}, 51000 >$
- ⇒ FZ **prezime** → **ime** **ne vrijedi** na shemi OSOBA

Armstrongovi aksiomi

A-1 REFLEKSIVNOST

- **Ako je $Y \subseteq X$, tada vrijedi $X \rightarrow Y$**
  - uvijek vrijedi $X \rightarrow X$

PRIMJER:

osoba(OSOBA)	matBr	prezime	ime	postBr	grad
	11234	Novak	Josip	21000	Split
	12345	Horvat	Ivan	10000	Zagreb
	23456	Kolar	Ana	31000	Osijek
	34567	Novak	Josip	31000	Osijek

$$X = \{ \text{prezime, ime} \} \quad Y = \{ \text{prezime} \}$$

$Y \subseteq X \Rightarrow$ u relaciji *osoba* vrijedi i FZ **prezime ime $\rightarrow$ prezime**

$X \subseteq X \Rightarrow$ u relaciji *osoba* vrijedi i FZ **prezime ime $\rightarrow$ prezime ime**

Armstrongovi aksiomi

A-2 UVEĆANJE

- **Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$, tada vrijedi i $XZ \rightarrow Y$**
  - možemo uvećati lijevu stranu funkcione zavisnosti

PRIMJER:

osoba(OSOBA)

matBr	prezime	ime	postBr	grad
11234	Novak	Josip	21000	Split
12345	Horvat	Ivan	10000	Zagreb
23456	Kolar	Ana	31000	Osijek
34567	Novak	Josip	31000	Osijek

U relaciji *osoba* vrijedi FZ **matBr $\rightarrow$ ime**

$\Rightarrow$ u relaciji *osoba* vrijedi i FZ **matBr prezime $\rightarrow$ ime**

$\Rightarrow$ u relaciji *osoba* vrijedi i FZ **matBr prezime grad $\rightarrow$ ime**

Armstrongovi aksiomi

A-3 TRANZITIVNOST

- **Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$ i $Y \rightarrow Z$, tada vrijedi i $X \rightarrow Z$**
  - $X \rightarrow Z$ je tranzitivna zavisnost

PRIMJER:

osoba(OSOBA)

matBr	prezime	ime	postBr	grad
11234	Novak	Josip	21000	Split
12345	Horvat	Ivan	10000	Zagreb
23456	Kolar	Ana	31000	Osijek
34567	Novak	Josip	31000	Osijek

U relaciji *osoba* vrijede FZ **matBr $\rightarrow$ postBr** i **postBr $\rightarrow$ grad**

$\Rightarrow$ u relaciji *osoba* vrijedi i FZ **matBr $\rightarrow$ grad**

Pravila koja proizlaze iz Armstrongovih aksioma

P-1 PRAVILO UNIJE (pravilo o aditivnosti)

- Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$ i $X \rightarrow Z$, tada vrijedi i $X \rightarrow YZ$

PRIMJER:

osoba(OSOBA)	matBr	prezime	ime	postBr	grad
	11234	Novak	Josip	21000	Split
	12345	Horvat	Ivan	10000	Zagreb
	23456	Kolar	Ana	31000	Osijek
	34567	Novak	Josip	31000	Osijek

U relaciji *osoba* vrijede FZ **matBr → ime** i **matBr → prezime**

⇒ u relaciji *osoba* vrijedi i FZ **matBr → ime prezime**

Pravila koja proizlaze iz Armstrongovih aksioma

P-2 PRAVILO DEKOMPOZICIJE (pravilo o projektivnosti)

- **Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow YZ$, tada vrijedi i $X \rightarrow Y$**

PRIMJER:

osoba(OSOBA)

	matBr	prezime	ime	postBr	grad
11234	Novak	Josip	21000	Split	
12345	Horvat	Ivan	10000	Zagreb	
23456	Kolar	Ana	31000	Osijek	
34567	Novak	Josip	31000	Osijek	

U relaciji *osoba* vrijedi FZ **matBr → ime prezime**

⇒ u relaciji *osoba* vrijedi i FZ **matBr → ime**

⇒ u relaciji *osoba* vrijedi i FZ **matBr → prezime**

Pravila koja proizlaze iz Armstrongovih aksioma

P-3 PRAVILO PSEUDOTRANZITIVNOSTI

- Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$ i $Y \rightarrow Z$, tada vrijedi i $X \rightarrow Z$

PRIMJER:

zaposlenje(ZAPOSLENJE)

jmbg	strSprema	funkcija	zaposlOd	zaposlDo	placa
101	VSS	direktor	1.1.2006	31.12.2007	10000
101	VSS	tajnik	1.1.2008	31.12.2008	8000
102	VŠS	direktor	1.1.2009	31.12.2009	9000
102	VŠS	tajnik	1.1.2006	31.12.2007	7000
103	VSS	direktor	1.1.2010	31.12.2010	10000
101	VSS	direktor	1.1.2011	31.12.2011	10000

U relaciji *zaposlenje* vrijede FZ

jmbg → strSprema i **funkcija strSprema → placa**

⇒ u relaciji *zaposlenje* vrijedi i FZ **jmbg funkcija → placa**

Primjer korištenja aksioma i pravila

Uz pretpostavku da na relacijskoj shemi $R = \{ A, B, C, D, E \}$ vrijedi skup funkcijskih zavisnosti $F = \{ A \rightarrow BD, B \rightarrow C, D \rightarrow E \}$, dokazati da vrijedi FZ $AE \rightarrow AC$.

Dokaz:

- $A \rightarrow BD$ (P2: dekompozicija) $\Rightarrow A \rightarrow B$
- $A \rightarrow B \wedge B \rightarrow C$ (A3: tranzitivnost) $\Rightarrow A \rightarrow C$
- (A1: refleksivnost) $\Rightarrow A \rightarrow A$
- $A \rightarrow A \wedge A \rightarrow C$ (P1: unija) $\Rightarrow A \rightarrow AC$
- $A \rightarrow AC$ (A2: uvećanje) $\Rightarrow AE \rightarrow AC$

Pravilo o akumulaciji

Sljedeće dodatno pravilo omogućuje "algoritamski" pristup rješavanju sličnih zadataka

PRAVILO O AKUMULACIJI

- **Ako u shemi R vrijedi**
  - $X \rightarrow VZ$ i $Z \rightarrow W$, tada vrijedi i $X \rightarrow VZW$

Primjer korištenja pravila o akumulaciji

Uz pretpostavku da na relacijskoj shemi $R = \{ A, B, C, D, E \}$ vrijedi skup funkcijskih zavisnosti $F = \{ A \rightarrow BD, B \rightarrow C, D \rightarrow E \}$, dokazati da vrijedi FZ $AE \rightarrow AC$.

Označimo lijevu stranu FZ s X ($X=AE$), a desnu stranu FZ s Y ($Y=AC$).

Dokaz (primjenom A-1, pravila o akumulaciji i P-2):

1. korak: $X \rightarrow X$

- (A1: refleksivnost) $\Rightarrow AE \rightarrow AE$

u sljedećim koracima pomoći pravila akumulacije "uvećavati desnu stranu FZ" sve dok desna strana ne sadrži Y

2. { ▪ $AE \rightarrow AE \wedge A \rightarrow BD$ (akumulacija) $\Rightarrow AE \rightarrow AE BD$

3. { ▪ $AE \rightarrow AE BD \wedge B \rightarrow C$ (akumulacija) $\Rightarrow AE \rightarrow AE BDC$

4. { u zadnjem koraku, kad (i ako) desna strana FZ sadrži Y
▪ $AE \rightarrow AE BDC$ (P2: dekompozicija) $\Rightarrow AE \rightarrow AC$

Primjer korištenja pravila o akumulaciji (za vježbu 1)

$$R = \{ L, M, N, P, Q, R \}, \quad F = \{ Q \rightarrow R, M \rightarrow PQ, PQL \rightarrow N \}$$

dokazati da vrijedi FZ $MLR \rightarrow QN$.

- (A1: refleksivnost) $\Rightarrow MLR \rightarrow MLR$
- $MLR \rightarrow MLR \wedge M \rightarrow PQ$ (akumulacija) $\Rightarrow MLR \rightarrow MLRPQ$
- $MLR \rightarrow MLRPQ \wedge PQL \rightarrow N$ (akumulacija) $\Rightarrow MLR \rightarrow MLRPQN$
- $MLR \rightarrow MLRPQN$ (P2: dekompozicija) $\Rightarrow MLR \rightarrow QN$

Primjer korištenja pravila o akumulaciji (za vježbu 2)

$R = \{ L, M, N, P, Q, R \}$, $F = \{ Q \rightarrow R, M \rightarrow PQ, PQL \rightarrow N \}$
dokazati da vrijedi FZ $MQ \rightarrow LN$.

- (A1: refleksivnost) $\Rightarrow MQ \rightarrow MQ$
- $MQ \rightarrow MQ \wedge Q \rightarrow R$ (akumulacija) $\Rightarrow MQ \rightarrow MQR$
- $MQ \rightarrow MQR \wedge M \rightarrow PQ$ (akumulacija) $\Rightarrow MQ \rightarrow MQRP$
- ne postoji FZ kojom bi se moglo nastaviti "uvećavati desnu stranu"
- $\Rightarrow MQ \rightarrow LN$ ne vrijedi

Ključ entiteta, ključ relacije

- entitet je bilo što, što ima suštinu ili bit i posjeduje značajke s pomoću kojih se može razlučiti od svoje okoline
- ključ entiteta sadrži one atribute koji omogućuju da se pojedini entiteti mogu razlučiti od okoline
- relacijom se opisuje skup entiteta

Ključ relacije je skup atributa koji nedvosmisleno određuje n-torce relacije.

- Ključ relacije ima svojstvo da funkcijски određuje atribute u preostalom dijelu relacije

Ključ relacijske sheme

- ključ relacijske sheme R je skup atributa K , $K \subseteq R$, koji ima sljedeća svojstva:
  1. $K \rightarrow (R \setminus K)$ (također vrijedi i $K \rightarrow R$)
    - ključ funkcijски određuje attribute u preostalom dijelu relacijske sheme
  2. ne postoji $K' \subset K$ za kojeg vrijedi $K' \rightarrow R$
    - ključ je minimalan skup atributa koji funkcijски određuje attribute u preostalom dijelu relacijske sheme

Ključ relacije - primjer

osoba	matBr	prezime	ime	postBr	grad
	11234	Novak	Josip	21000	Split
	12345	Horvat	Ivan	10000	Zagreb
	23456	Kolar	Ana	31000	Osijek
	34567	Novak	Josip	10000	Zagreb

Ključ: $K_{\text{OSOBA}} = \{ \text{matBr} \}$

$\text{matBr} \rightarrow \text{prezime}$

$\text{matBr} \rightarrow \text{ime}$

$\text{matBr} \rightarrow \text{postBr}$

$\text{matBr} \rightarrow \text{grad}$

Za $K = \{ \text{matBr}, \text{prezime} \}$ također vrijedi

$K \rightarrow \{ \text{ime}, \text{postBr}, \text{grad} \},$

ali K **nije** ključ jer postoji $K' = \{ \text{matBr} \}$, $K' \subset K$, za kojeg vrijedi

$K' \rightarrow \{ \text{prezime}, \text{ime}, \text{postBr}, \text{grad} \}$

Ključevi relacije

- mogući ključevi (*candidate key*)
- primarni ključ (*primary key*) odabire se jedan od mogućih ključeva
- alternativni ključevi (*alternate key*) ostali mogući ključevi

PRIMJER:

djelatnik	matBr	prezime	ime	JMBG
	11234	Novak	Josip	1403970330103
	12345	Horvat	Ivan	2812964310267
	23456	Kolar	Ana	0111959335208
	34567	Novak	Josip	0301949320319

- mogući ključevi:
  - { matBr }
  - { JMBG }
- primarni ključ: { matBr }
- alternativni ključ: { JMBG }

Struktura relacije

- Relacijska shema sastoji se od:
  - atributa koji su dio ključa (**ključni atributi, ključni dio relacije**)
  - atributa iz zavisnog dijela relacije (**neklučni atributi, neključni dio relacije**)

PRIMJER:

djelatnik

matBr	prezime	ime	JMBG
11234	Novak	Josip	1403970330103
12345	Horvat	Ivan	2812964310267
23456	Kolar	Ana	0111959335208
34567	Novak	Josip	0301949320319

- primarni ključ: { matBr }
- alternativni ključ: { JMBG }

- ključni atributi, ključni dio relacije:
  - matBr
  - JMBG
- neključni atributi, neključni dio relacije:
  - prezime
  - ime

Postupci normalizacije

- Uočena znanja o međusobnim **funkcijskim zavisnostima** atributa relacije koriste se u postupcima normalizacije.
- **Cilj:**
  - **ukloniti redundanciju**
    - anomalije unosa, izmjene i brisanja
    - neracionalno korištenje prostora za pohranu
  - **spriječiti pojavu lažnih n-torki**
- Postupci normalizacije omogućavaju da se postupno, **točno definiranom metodom**, odredi dobra zamjena za loše koncipiranu relacijsku shemu

E. F. Codd:

“Normalized data base structure: A brief tutorial”

Proc. ACM SIGFIDET Workshop on Data Description, Access and Control, 1971

Prva normalna forma (1NF)

- Definicija:

Relacijska shema je u 1NF ako:

- domene atributa sadrže samo jednostavne (nedjeljive) vrijednosti
- vrijednost svakog atributa je samo jedna vrijednost iz domene tog atributa
- neključni atributi relacije funkcijски ovise o ključu relacije
- Shema baze podataka $R = \{ R_1, R_2, \dots, R_n \}$ je u 1NF ako je svaka relacijska shema $R_1, R_2, \dots, R_n$ u 1NF

Prva normalna forma - primjer

- Poduzeće evidentira podatke o radnicima
  - $\text{RADNIK} = \{ \text{matBr}, \text{prezime}, \text{ime}, \text{datRod}, \text{sifOdjel} \}$

radnik (RADNIK)	matBr	prezime	ime	datRod	sifOdjel
	1111	Novak	Ivan	28.12.1970	50
	1121	Kolar	Iva	16.10.1965	30
	1133	Horvat	Krešo	19.03.1978	50

$$K_{\text{RADNIK}} = \{ \text{matBr} \}$$

- domene svih atributa sadrže jednostavne (nedjeljive) vrijednosti
- vrijednost svakog atributa je samo jedna vrijednost iz domene tog atributa
- neklučni atributi relacije funkcijski ovise o ključu relacije

⇒ Relacijska shema RADNIK je u 1NF

Prva normalna forma - primjer

- Poduzeće evidentira podatke o radnicima i njihovoј djeci - korisnicima zdravstvenog osiguranja.

- $\text{RADNIK}_1 = \{ \text{matBr}, \text{prezime}, \text{ime}, \text{imenaDjece} \}$

$\text{radnik}_1(\text{RADNIK}_1)$	matBr	prezime	ime	imenaDjece
$K_{\text{RADNIK}_1} = \{ \text{matBr} \}$	1111	Novak	Ivan	Jasna, Vedran
	1121	Kolar	Iva	Ivan
	1133	Horvat	Krešo	Petar, Ana, Ivan

- domena atributa *imenaDjece* ne sadrži jednostavne (nedjeljive vrijednosti)

⇒ Relacijska shema RADNIK_1 nije u 1NF

Prva normalna forma - primjer

- Poduzeće evidentira podatke o radnicima i njihovoј djeci - korisnicima zdravstvenog osiguranja.

- $\text{RADNIK}_2 = \{ \text{matBr}, \text{prezime}, \text{ime}, \text{imeDj}, \text{datRodDj} \}$

radnik ₂ (RADNIK ₂)	matBr	prezime	ime	imeDj	datRodDj
$K_{\text{RADNIK}_2} = \{ \text{matBr} \}$	1111	Novak	Ivan	Jasna Vedran	21.01.1995 13.12.1997
	1121	Kolar	Iva	Ivan	23.03.2000
	1133	Horvat	Krešo	Petar Ana Ivan	22.02.1998 19.09.2000 05.11.2002

- domene sadrže jednostavne vrijednosti, ali vrijednost atributa *imeDj* nije uvijek samo jedna vrijednost iz domene tog atributa (isto vrijedi i za atribut *datRodDj*)

⇒ Relacijska shema RADNIK₂ nije u 1NF

Normalizacija na 1NF - izdvajanjem atributa u posebnu relaciju

- u posebnu relaciju izdvaja se skup atributa koji se ponavlja s jednakom kratnošću, zajedno s ključem originalne relacije

$\text{RADNIK}_2 = \{ \text{matBr}, \text{prezime}, \text{ime}, \text{imeDj}, \text{datRodDj} \}$ $K_{\text{RADNIK}_2} = \{ \text{matBr} \}$

radnik ₃ (RADNIK ₃)	matBr	prezime	ime
	1111	Novak	Ivan
	1121	Kolar	Iva
	1133	Horvat	Krešo

$\text{RADNIK}_3 = \{ \text{matBr}, \text{prezime}, \text{ime} \}$

$K_{\text{RADNIK}_3} = \{ \text{matBr} \}$

dijete (DIJETE)	matBr	imeDj	datRodDj
	1111	Jasna	21.01.1995
	1111	Vedran	13.12.1997
	1121	Ivan.	23.03.2000
	1133	Petar	22.02.1998
	1133	Ana	19.09.2000
	1133	Ivan	05.11.2002

$\text{DIJETE} = \{ \text{matBr}, \text{imeDj}, \text{datRodDj} \}$

$K_{\text{DIJETE}} = \{ \text{matBr}, \text{imeDj} \}$

- operacija je izvedena bez gubitaka informacija - relacijske sheme imaju zajedničke attribute (matBr), zajednički attribute su ključ u RADNIK₃

Normalizacija na 1NF - promjenom ključa

$RADNIK_2 = \{ matBr, prezime, ime, imeDj, datRodDj \}$ $K_{RADNIK_2} = \{ matBr \}$

$RADNIK_4 = \{ matBr, prezime, ime, imeDj, datRodDj \}$

$K_{RADNIK_4} = \{ matBr, imeDj \}$

radnik ₄ (RADNIK ₄)	matBr	prezime	ime	imeDj	datRodDj
	1111	Novak	Ivan	Jasna	21.01.1995
	1111	Novak	Ivan	Vedran	13.12.1997
	1121	Kolar	Iva	Ivan	23.03.2000
	1133	Horvat	Krešo	Petar	22.02.1998
	1133	Horvat	Krešo	Ana	19.09.2000
	1133	Horvat	Krešo	Ivan	05.11.2002

Druga normalna forma (2NF)

- Definicija:

Relacijska shema R je u **2NF** ako je u **1NF** i ako je

- svaki atribut iz zavisnog dijela potpuno funkcijski ovisan o svakom ključu relacije
- Shema baze podataka $R = \{ R_1, R_2, \dots, R_n \}$ je u **2NF** ako je svaka relacijska shema $R_1, R_2, \dots, R_n$ u **2NF**

Potpuna funkcionalna zavisnost

- Skup atributa Y **potpuno je funkcijски описан** o skupu atributa X relacijske sheme R ako:
  - Y funkcijski ovisi o X
  - i
  - ne postoji pravi podskup od X koji funkcijski određuje Y

PRIMJER:

Zadan je skup FZ $F = \{ ABC \rightarrow DE, E \rightarrow F \}$.

Je li $\{ D, E \}$ potpuno funkcijski ovisan o $\{ A, B, C \}$?

Da, jer ne postoji skup $Z \subset \{ A, B, C \}$ takav da $Z \rightarrow \{ D, E \}$

Nepotpuna funkcijačka zavisnost

Zadana je relacijska shema R i skupovi atributa X i Y iz R, tj. $X \subseteq R$, $Y \subseteq R$. Neka u R vrijedi FZ $X \rightarrow Y$.

FZ $X \rightarrow Y$ je **nepotpuna** ako postoji skup atributa Z koji je **pravi podskup od X**, za koji vrijedi $Z \rightarrow Y$

odnosno

FZ $X \rightarrow Y$ je **nepotpuna** ako $(\exists Z) (Z \subset X) : Z \rightarrow Y$

PRIMJER:

Zadan je skup FZ $F = \{ ABC \rightarrow D, BC \rightarrow E, E \rightarrow D \}$.

Je li { D } potpuno funkcijски ovisan o { A, B, C } ?

Ne, jer postoji skup { B, C } $\subset \{ A, B, C \}$ takav da $\{ B, C \} \rightarrow \{ D \}$

Druga normalna forma - primjer

$\text{RADNIK}_4 = \{ \text{matBr}, \text{prezime}, \text{ime}, \text{imeDj}, \text{datRodDj} \}$ $K_{\text{RADNIK}_4} = \{ \text{matBr}, \text{imeDj} \}$

radnik ₄ (RADNIK ₄)	matBr	prezime	ime	imeDj	datRodDj
	1111	Novak	Ivan	Jasna	21.01.1995
	1111	Novak	Ivan	Vedran	13.12.1997
	1121	Kolar	Iva	Ivan.	23.03.2000
	1133	Horvat	Krešo	Petar	22.02.1998
	1133	Horvat	Krešo	Ana	19.09.2000
	1133	Horvat	Krešo	Ivan	05.11.2002

- relacijska shema RADNIK₄ zadovoljava 1NF
- **postoji FZ:** $\text{matBr} \rightarrow \text{prezime } \text{ime}$
- $\text{matBr } \text{imeDj} \rightarrow \text{prezime } \text{ime}$ je nepotpuna FZ!

⇒ Relacijska shema RADNIK₄ nije u 2NF

Normalizacija na 2NF

- Normalizacijom na 2NF nastaju:
  - relacijska shema koja sadrži skup atributa koji su bili nepotpuno funkcijски ovisni o ključu i dio ključa o kojem su potpuno funkcijски ovisni
  - relacijska shema koja sadrži ključ originalne relacije i skup atributa koji su potpuno funkcijски ovisni o ključu

$RADNIK_5 = \{ \text{matBr}, \text{prezime}, \text{ime} \}$

$K_{RADNIK_5} = \{ \text{matBr} \}$

radnik₅ (RADNIK₅)

matBr	prezime	ime
1111	Novak	Ivan
1121	Kolar	Iva
1133	Horvat	Krešo

$DIJETE = \{ \text{matBr}, \text{imeDj}, \text{datRodDj} \}$

$K_{DIJETE} = \{ \text{matBr}, \text{imeDj} \}$

dijete (DIJETE)

matBr	imeDj	datRodDj
1111	Jasna	21.01.1995
1111	Vedran	13.12.1997
1121	Ivan.	23.03.2000
1133	Petar	22.02.1998
1133	Ana	19.09.2000
1133	Ivan	05.11.2002

Normalizacija na 2NF

Neka su X, Y, Z, V atributi ili skupovi atributa. Zadana je relacijska shema $R = XYZV$ i na njoj skup funkcijskih zavisnosti $F = \{ XY \rightarrow ZV, X \rightarrow Z \}$. Ključ relacije $K_R = XY$. R je u 1NF. **Zadovoljava li R 2NF?**

- funkcijска zavisnost $XY \rightarrow Z$ je nepotpuna
R ne zadovoljava 2NF

Normalizacijom na 2NF shema R se zamjenjuje shemama:

$$R_1 = XZ$$

$$K_{R_1} = X$$

$$R_2 = XYV$$

$$K_{R_2} = XY$$

Relacija $r(R)$ se normalizacijom na 2NF zamjenjuje projekcijama:

$$r_1 = \pi_{XZ}(r) \quad r_2 = \pi_{XYV}(r)$$

- operacija je izvedena bez gubitaka informacija - relacijske sheme imaju zajedničke attribute (X), zajednički atributi su ključ u R_1 .

Treća normalna forma (3NF)

- Definicija:

Relacijska shema je u **3NF** ako je u **1NF** i ako:

- niti jedan atribut iz zavisnog dijela nije tranzitivno funkcijski ovisan o bilo kojem ključu relacije
- Shema baze podataka $R = \{ R_1, R_2, \dots, R_n \}$ je u **3NF** ako je svaka relacijska shema $R_1, R_2, \dots, R_n$ u **3NF**

Tranzitivna funkcionalna zavisnost

Zadano je:

- relacijska shema R,
- skupovi atributa $X \subseteq R$, $Y \subseteq R$, $Z \subseteq R$

Skup atributa Z je tranzitivno ovisan o X ako vrijedi:

- $X \rightarrow Y$, $Y \not\rightarrow X$ i $Y \rightarrow Z$

Tranzitivna funkcionalna zavisnost - primjer

Zadana je relacijska shema $R = \{ A, B, C, D, E, F, G \}$ i skup FZ
 $F = \{ AB \rightarrow CD, D \rightarrow EF, CD \rightarrow ABG \}$

EF je tranzitivno funkcijски описан о AB, јер

- $AB \rightarrow D, D \not\rightarrow AB, D \rightarrow EF$

G nije tranzitivno funkcijски описан о AB, јер иако

- $AB \rightarrow CD, CD \rightarrow G$
- nije задовољен ујет $CD \not\rightarrow AB$

Treća normalna forma - primjer

$\text{OSOBA} = \{ \text{matBr}, \text{prez}, \text{ime}, \text{postBr}, \text{nazMjesto} \}$ $K_{\text{OSOBA}} = \{ \text{matBr} \}$

osoba (OSOBA)	matBr	prez	ime	postBr	nazMjesto
1111	Novak	Ivan	10000	Zagreb	
1121	Kolar	Iva	31000	Osijek	
1133	Horvat	Krešo	10000	Zagreb	

- Relacijska shema OSOBA zadovoljava 1NF.
  - vrijedi FZ: $\text{matBr} \rightarrow \text{postBr}$
  - vrijedi FZ: $\text{postBr} \rightarrow \text{nazMjesto}$
  - ne vrijedi FZ: $\text{postBr} \rightarrow \text{matBr}$
- $\text{matBr} \rightarrow \text{nazMjesto}$ je tranzitivna zavisnost !
- Relacijska shema OSOBA ne zadovoljava 3NF.

Normalizacija na 3NF

$\text{OSOBA} = \{ \text{matBr}, \text{prez}, \text{ime}, \text{postBr}, \text{nazMjesto} \}$ $K_{\text{OSOBA}} = \{ \text{matBr} \}$

Normalizacijom na 3NF nastaju:

- relacijska shema koja sadrži skup atributa relacijske sheme OSOBA koji su tranzitivno ovisni o ključu (*nazMjesto*) te srednji skup atributa uočene tranzitivne zavisnosti (*postBr*)
- relacijska shema koja sadrži ključ relacijske sheme OSOBA (*matBr*) i neključne attribute relacijske sheme OSOBA koji nisu tranzitivno ovisni o ključu

$\text{MJESTO} = \{ \text{postBr}, \text{nazMjesto} \}$

$K_{\text{MJESTO}} = \{ \text{postBr} \}$

mjesto (MJESTO)	
postBr	nazMjesto
10000	Zagreb
31000	Osijek

$\text{OSOBA}_1 = \{ \text{matBr}, \text{prezime}, \text{ime}, \text{postBr} \}$

$K_{\text{OSOBA}_1} = \{ \text{matBr} \}$

osoba ₁ (OSOBA ₁)			
matBr	prezime	ime	postBr
1111	Novak	Ivan	10000
1121	Kolar	Iva	31000
1133	Horvat	Krešo	10000

Normalizacija na 3NF

Neka su X, Y, Z, V atributi ili skupovi atributa. Zadana je relacijska shema $R = XYZV$ i na njoj skup funkcijskih zavisnosti $F = \{ X \rightarrow YZV, Z \rightarrow V \}$. Ključ relacije $K_R = X$. R je u 1NF. **Zadovoljava li R 3NF?**

- funkcija zavisnost $X \rightarrow V$ je tranzitivna
R ne zadovoljava 3NF

Normalizacijom na 3NF shema R se zamjenjuje shemama:

$$R_1 = XYZ$$

$$K_{R1} = X$$

$$R_2 = ZV$$

$$K_{R2} = Z$$

Relacija $r(R)$ se normalizacijom na 3NF zamjenjuje projekcijama:

$$r_1 = \pi_{XYZ}(r) \quad r_2 = \pi_{ZV}(r)$$

- operacija je izvedena bez gubitaka informacija - relacijske sheme imaju zajedničke attribute (Z), zajednički attribute su ključ u R_2 .

Treća normalna forma - komentar

Normalizacija na 2NF nije nužni preuvjet za provođenje normalizacije na 3NF jer se nepotpune FZ mogu promatrati kao tranzitivne FZ.

Primjer: zadana je shema $R = XYZV$ i na njoj skup funkcijskih zavisnosti $F = \{ XY \rightarrow ZV, X \rightarrow Z \}$. Ključ relacije $K_R = XY$. R je u 1NF, ali nije u 2NF jer postoji nepotpuna FZ $XY \rightarrow Z$. Međutim, postoji i tranzitivna funkcionska zavisnost $XY \rightarrow Z$ ($XY \rightarrow X \wedge X \rightarrow Z$).

Normalizacijom na 3NF shema R se zamjenjuje shemama:

$$R_1 = XZ$$

$$K_{R1} = X$$

$$R_2 = XYV$$

$$K_{R2} = XY$$

R_1 i R_2 su u 2NF i 3NF

Preporuka: normalizaciju ipak obavljati postupno
 $1NF \Rightarrow 2NF \Rightarrow 3NF$

Normalizacija na 3NF - primjer

$\text{OSOBA}_2 = \{ \text{matBr}, \text{prez}, \text{ime}, \text{JMBG} \}$

osoba2 (OSOBA2)	matBr	prez	ime	JMBG
	1111	Novak	Ivan	1403970330103
	1121	Kolar	Iva	2812968310267
	1133	Horvat	Krešo	0301979320319

- postoji FZ: $\text{matBr} \rightarrow \text{prez} \text{ } \text{ime} \text{ } \text{JMBG}$
- postoje FZ: $\text{JMBG} \rightarrow \text{prez} \text{ } \text{ime}$ i $\text{JMBG} \rightarrow \text{matBr}$
- matBr i JMBG su mogući ključevi
- Relacijska shema OSOBA_2 zadovoljava 3NF.

$$K1_{\text{OSOBA}2} = \{ \text{matBr} \}$$

$$K2_{\text{OSOBA}2} = \{ \text{JMBG} \}$$

Zadatak 1

- Sadržaj relacije nakon unosa podataka iz prispjelih narudžbi:

narudzbaArtikla

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	brNar	datNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007	129	Napolitanke	1100

- Normalizirajte relaciju narudzbaArtikla na 1NF, 2NF, 3NF ako vrijedi da je svaki broj narudžbe jedinstven (ne može se desiti da brojevi narudžbi prispjelih iz različitih prodavaonica budu jednaki)

$\text{brNar} \rightarrow \text{nazProd}$

Zadatak 1

NARUDZBAARTIKLA = { nazProd, pbr, nazMjesto, adresa, brNar, datNar, sifArtikl, nazArtikl, kolicina}

- trenutna vrijednost relacije **narudzbaArtikla (NARUDZBAARTIKLA)** :

narudzbaArtikla

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	brNar	datNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007	129	Napolitanke	1100

- odrediti funkcione zavisnosti na temelju značenja podataka
- odrediti primarni ključ relacije (tako da bude zadovoljen uvjet **1NF** prema kojem neključni atributi funkcijски ovise o ključu)
- postupno normalizirati relacijsku shemu NARUDZBAARTIKLA na **2NF** i **3NF**

Zadatak 1 - 1NF

narudzbaArtikla

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	brNar	datNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007	129	Napolitanke	1100

- Određivanje ključa: bi li brNar bio dobar odabir za ključ?
- Postoje li neključni atributi koji ne ovise o broju narudžbe (brNar)?
- $\text{brNar} \rightarrow \text{nazProd}$ pbr nazMjesto adresa datNar
međutim:
- $\text{brNar} \not\rightarrow \text{sifArtikl}$ $\text{brNar} \not\rightarrow \text{nazArtikl}$ $\text{brNar} \not\rightarrow \text{kolicina}$
- O kojim atributima funkcijски ovisi atribut nazArtikl ? $\text{sifArtikl} \rightarrow \text{nazArtikl}$
- O kojim atributima funkcijски ovisi atribut kolicina ? brNar $\text{sifArtikl} \rightarrow \text{kolicina}$
■ **KLJUČ?** $\text{sifArtikl} \not\rightarrow \text{kolicina}$

Zadatak 1 - 1NF

narudzbaArtikla								
nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	<u>brNar</u>	datNar	<u>sifArtikl</u>	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007	129	Napolitanke	1100

- Prepostavimo $K = \{ \text{brNar}, \text{sifArtikl} \}$
Provjerite postoje li neključni atributi koje ključ funkcijski ne određuje.
- $\text{brNar } \text{sifArtikl} \rightarrow \text{nazProd } \text{pbr } \text{nazMjesto } \text{adresa } \text{datNar } \text{nazArtikl } \text{kolicina}$
postoji li skup $X \subset \{ \text{brNar}, \text{sifArtikl} \}$ za kojeg vrijedi $X \rightarrow R$?
 $\Rightarrow \text{NE} \Rightarrow \{ \text{brNar}, \text{sifArtikl} \}$ je mogući ključ

$$K_{\text{NARUDZBAARTIKLA}} = \{ \text{brNar}, \text{sifArtikl} \}$$

- zadovoljen je uvjet 1NF prema kojem neključni atributi funkcijski ovise o ključu

Zadatak 1 - 2NF

narudzbaArtikla

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	<u>brNar</u>	datNar	<u>sifArtikl</u>	nazArtikl	kolicina
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	129	Napolitanke	1200
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006	139	Albert keks	2000
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	129	Napolitanke	1200
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006	221	Domaćica	1800
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007	129	Napolitanke	1100

- Postoje li neključni atributi koji ovise o dijelu ključa?

- vrijedi: $\text{brNar} \rightarrow \text{nazProd}$ pbr nazMjesto adresa datNar
 $\Rightarrow$ Na koje relacije treba razložiti relaciju narudzbaArtikla?
Koji su ključevi novonastalih relacija?

$\text{narudzba} = \pi_{\text{nazProd}, \text{pbr}, \text{nazMjesto}, \text{adresa}, \text{brNar}, \text{datNar}} (\text{narudzbaArtikla})$
 $K_{\text{NARUDZBA}} = \{ \text{brNar} \}$

$\text{stavkaNarudzbe} = \pi_{\text{brNar}, \text{sifArtikl}, \text{nazArtikl}, \text{kolicina}} (\text{narudzbaArtikla})$
 $K_{\text{STAVKANARUDZBE}} = \{ \text{brNar}, \text{sifArtikl} \}$

Zadatak 1 - 2NF

brNar → nazProd pbr nazMjesto adresa datNar

narudzba					
nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	<u>brNar</u>	datNar
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007

- narudzba ima jednostavan ključ
⇒ **2NF OK**

stavkaNarudzbe			
<u>brNar</u>	<u>sifArtikl</u>	nazArtikl	kolicina
13/25	129	Napolitanke	1200
13/25	139	Albert keks	2000
43-21	129	Napolitanke	1200
43-21	221	Domaćica	1800
41/56	129	Napolitanke	1100

Jesu li relacije narudzba i stavkaNarudzbe u 2NF?

Zadatak 1 - 2NF

- Je li stavkaNarudzbe u 2NF?

(postoje li neključni atributi koji ovise o dijelu ključa?)

- Vrijedi: $sifArtikl \rightarrow nazArtikl$
- ⇒ Na koje relacije treba razložiti relaciju stavkaNarudzbe?
Koji su ključevi novonastalih relacija?

stavkaNarudzbe

brNar	sifArtikl	nazArtikl	kolicina
13/25	129	Napolitanke	1200
13/25	139	Albert keks	2000
43-21	129	Napolitanke	1200
43-21	221	Domaćica	1800
41/56	129	Napolitanke	1100

$$artikl = \pi_{sifArtikl, nazArtikl}(stavkaNarudzbe)$$

$$K_{ARTIKL} = \{ sifArtikl \}$$

$$stavkaNarudzbe_1 = \pi_{brNar, sifArtikl, kolicina}(stavkaNarudzbe)$$

$$K_{STAVKANARUDZBE1} = \{ brNar, sifArtikl \}$$

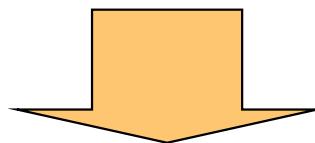
Zadatak 1 - 2NF

stavkaNarudzbe

<u>brNar</u>	<u>sifArtikl</u>	nazArtikl	kolicina
13/25	129	Napolitanke	1200
13/25	139	Albert keks	2000
43-21	129	Napolitanke	1200
43-21	221	Domaćica	1800
41/56	129	Napolitanke	1100

sifArtikl → nazArtikl

Jesu li relacije artikl i
stavkaNarudzbe₁ u 2NF?

artikl

	<u>sifArtikl</u>	nazArtikl
129	Napolitanke	
139	Albert keks	
221	Domaćica	

2NF O.K.

stavkaNarudzbe₁

<u>brNar</u>	<u>sifArtikl</u>	kolicina
13/25	129	1200
13/25	139	2000
43-21	129	1200
43-21	221	1800
41/56	129	1100

2NF O.K.

Zadatak 1 - 3NF

- Postoje li neključni atributi koji tranzitivno ovise o ključu?

narudzba

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	<u>brNar</u>	datNar
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007

Je li
relacija
narudzba
u 3NF?

stavkaNarudzbe₁

<u>brNar</u>	<u>sifArtikl</u>	kolicina
13/25	129	1200
13/25	139	2000
43-21	129	1200
43-21	221	1800
41/56	129	1100

3NF O.K.

artikl

<u>sifArtikl</u>	nazArtikl
129	Napolitanke
139	Albert keks
221	Domaćica

3NF O.K.

Zadatak 1 - 3NF

- Postoje li u relaciji narudzba neključni atributi koji tranzitivno ovise o ključu?

narudzba					
nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	<u>brNar</u>	datNar
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007

- Vrijedi:
 $\text{brNar} \rightarrow \text{nazProd}$ $\text{nazProd} \rightarrow \text{pbr}$ $\text{nazProd} \rightarrow \text{nazMjesto}$ $\text{nazProd} \rightarrow \text{adresa}$
 $\text{nazProd} \not\rightarrow \text{brNar}$

⇒ Na koje relacije treba razložiti relaciju narudzba?

Koji su ključevi novonastalih relacija?

prodavaonica = $\pi_{\text{nazProd}, \text{pbr}, \text{nazMjesto}, \text{adresa}}(\text{narudzba})$

$K_{\text{PRODAVAONICA}} = \{ \text{nazProd} \}$

$\text{narudzba}_1 = \pi_{\text{brNar}, \text{nazProd}, \text{datNar}}(\text{narudzba})$

$K_{\text{NARUDZBA}_1} = \{ \text{brNar} \}$

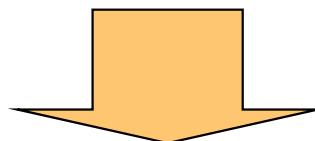
Zadatak 1 - 3NF

narudzba

nazProd	pbr	nazMjesto	adresa	<u>brNar</u>	datNar
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	13/25	1.5.2006
Diona-28	21000	Split	Bolska 7	43-21	7.2.2006
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20	41/56	4.2.2007

$\text{brNar} \rightarrow \text{nazProd}$
 $\text{nazProd} \not\rightarrow \text{brNar}$

$\text{nazProd} \rightarrow \text{pbr}$ $\text{nazProd} \rightarrow \text{nazMjesto}$ $\text{nazProd} \rightarrow \text{adresa}$

**Jesu li relacije prodavaonica i
narudzba₁ u 3NF?**

prodavaonica

<u>nazProd</u>	pbr	nazMjesto	adresa
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20
Diona-28	21000	Split	Bolska 7

3NF?

narudzba₁

<u>brNar</u>	nazProd	datNar
13/25	Konzum-7	1.5.2006
43-21	Diona-28	7.2.2006
41/56	Konzum-7	4.2.2007

3NF: O.K.

Zadatak 1 - 3NF

- Postoje li neključni atributi koji tranzitivno ovise o ključu u relaciji prodavaonica?

prodavaonica			
<u>nazProd</u>	pbr	<u>nazMjesto</u>	adresa
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20
Diona-28	21000	Split	Bolska 7

- $\text{nazProd} \rightarrow \text{pbr}$ $\text{pbr} \rightarrow \text{nazMjesto}$
- $\text{pbr} \not\rightarrow \text{nazProd}$

⇒ Na koje relacije treba razložiti relaciju prodavaonica?
Koji su ključevi novonastalih relacija?

mjesto = $\pi_{\text{pbr}, \text{nazMjesto}}(\text{prodavaonica})$

$K_{\text{MJESTO}} = \{ \text{pbr} \}$

prodavaonica₁ = $\pi_{\text{nazProd}, \text{pbr}, \text{adresa}}(\text{prodavaonica})$

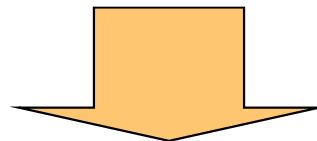
$K_{\text{PRODAVAONICA1}} = \{ \text{nazProd} \}$

Zadatak 1 - 3NF

prodavaonica

<u>nazProd</u>	pbr	nazMjesto	adresa
Konzum-7	10000	Zagreb	Ilica 20
Diona-28	21000	Split	Bolska 7

- $\text{nazProd} \rightarrow \text{pbr}$ $\text{pbr} \rightarrow \text{nazMjesto}$
- $\text{pbr} \not\rightarrow \text{nazProd}$

Jesu li relacije mjesto i
prodavaonica₁ u 3NF?

mjesto

<u>pbr</u>	nazMjesto
10000	Zagreb
21000	Split

3NF: O.K.

prodavaonica₁

<u>nazProd</u>	pbr	adresa
Konzum-7	10000	Ilica 20
Diona-28	21000	Bolska 7

3NF: O.K.

Zadatak 1 - 3NF

mjesto

pbr	nazMjesto
10000	Zagreb
21000	Split

prodavaonica₁

nazProd	pbr	adresa
Konzum-7	10000	Ilica 20
Diona-28	21000	Bolska 7

artikl

<u>sifArtikl</u>	<u>nazArtikl</u>
129	Napolitanke
139	Albert keks
221	Domaćica

narudzba₁

<u>brNar</u>	<u>nazProd</u>	<u>datNar</u>
13/25	Konzum-7	1.5.2006
43-21	Diona-28	7.2.2006
41/56	Konzum-7	4.2.2007

stavkaNarudzbe₁

<u>brNar</u>	<u>sifArtikl</u>	kolicina
13/25	129	1200
13/25	139	2000
43-21	129	1200
43-21	221	1800
41/56	129	1100

- Shema baze podataka u 3NF sastoji se od relacijskih shema:
mjesto, prodavaonica₁, artikl, narudzba₁, stavkaNarudzbe₁

Zadatak 5

Zadane su relacijske sheme UREDJAJ i KVAR:

$$\text{UREDJAJ} = \{ \text{mbrUr}, \text{oznVrUr}, \text{nazVrUr}, \text{oznPr}, \text{nazPr} \}$$

$$K_{\text{UREDJAJ}} = \{ \text{mbrUr} \}$$

$$\text{KVAR} = \{ \text{mbrUr}, \text{datKv}, \text{oznVrKv}, \text{opVrKv}, \text{napKv} \}$$

$$K_{\text{KVAR}} = \{ \text{mbrUr}, \text{datKv}, \text{oznVrKv} \}$$

i vrijedi da se za jedan uređaj istog dana može evidentirati više različitih kvarova.

- mbrUr – matični broj uređaja
- oznVrUr – oznaka vrste uređaja
- nazVrUr – naziv vrste uređaja
- oznPr - oznaka proizvođača
- nazPr – naziv proizvođača
- datKv – datum kvara
- oznVrKv – oznaka vrste kvara
- opisVrKv – opis vrste kvara
- napKv – napomena uz kvar (napomena uz konkretni kvar na određenom uređaju određenog datuma)

Relacijske sheme UREDJAJ i KVAR su u 1NF (provjerite!).
Normalizirati te relacijske sheme na 2NF i 3NF.

Zadatak 5 – 2NF

2NF?   UREDJAJ = { mbrUr, oznVrUr, nazVrUr, oznPr, nazPr }
          K_{UREDJAJ} = { mbrUr }

UREDJAJ zadovoljava 2NF (zašto?).

KVAR = { mbrUr, datKv, oznVrKv, opVrKv, napKv }
          K_{KVAR} = { mbrUr, datKv, oznVrKv }

Postoje li neključni atributi koji ne ovise o čitavom ključu nego samo o dijelu ključa?
Normalizirajte relacijsku shemu KVAR na 2NF.

VRSTAKVARA = { oznVrKv, opVrKv }
          K_{VRSTAKVARA} = { oznVrKv }

KVAR₁ = { mbrUr, datKv, oznVrKv, napKv }
          K_{KVAR1} = { mbrUr, datKv, oznVrKv }

Zadatak 5 – 3NF

Postoje li neključni atributi koji tranzitivno ovise o ključu?

$\text{UREDJAJ} = \{ \text{mbrUr}, \text{oznVrUr}, \text{nazVrUr}, \text{oznPr}, \text{nazPr} \}$

$K_{\text{UREDJAJ}} = \{ \text{mbrUr} \}$

Normalizirajte relacijsku shemu UREDJAJ na 3NF.

$\text{VRSTAUREDJ} = \{ \text{oznVrUr}, \text{nazVrUr} \}$

$K_{\text{VRSTAUREDJ}} = \{ \text{oznVrUr} \}$

$\text{PROIZVODJAC} = \{ \text{oznPr}, \text{nazPr} \}$

$K_{\text{PROIZVODJAC}} = \{ \text{oznPr} \}$

$\text{UREDJAJ}_1 = \{ \text{mbrUr}, \text{oznVrUr}, \text{oznPr} \}$

$K_{\text{UREDJAJ}_1} = \{ \text{mbrUr} \}$

3NF?

OK

Zadatak 5 – 3NF

$\text{VRSTAKVARA} = \{ \text{oznVrKv}, \text{opVrKv} \}$

3NF OK

$K_{\text{VRSTAKVARA}} = \{ \text{oznVrKv} \}$

$\text{KVAR1} = \{ \text{mbrUr}, \text{datKv}, \text{oznVrKv}, \text{napKv} \}$

3NF OK

$K_{\text{KVAR1}} = \{ \text{mbrUr}, \text{datKv}, \text{oznVrKv} \}$

Shema baze podataka u 3NF sastoji se od relacijskih shema:
 VRSTAUREDJ , PROIZVODJAC , UREDJAJ_1 , VRSTAKVARA , KVAR_1

Zadatak 6

Zadane su relacijske sheme LINIJA i PROMET:

LINIJA = { lin, sifOdr, nazOdr, vrijPol, trVoz } $K_{LINIJA} = \{ lin \}$

PROMET = { lin, sifPrij, nazPrij, sifAut, tipAut, datPol, brSjed, brKart }
 $K_{PROMET} = \{ lin, sifPrij, sifAut, datPol \}$

- lin – broj linije na kojoj se odvija promet
- sifPrij – šifra prijevoznika (poduzeća)
- nazPrij – naziv prijevoznika
- sifAut - šifra autobusa – određuje je prijevoznik
- tipAut – tip autobusa
- brSjed – broj sjedala
- sifOdr – šifra mjesta - odredišta
- nazOdr – naziv mjesta - odredišta
- datPol – datum polaska
- vrijPol – vrijeme polaska
- trVoz – trajanje vožnje
- brKart – broj prodanih karata

Relacijske sheme PROMET i LINIJA su u 1NF (provjeriti!)

Zadatak 6

LINIJA = { lin, sifOdr, nazOdr, vrijPol, trVoz }

$K_{LINIJA} = \{ \text{lin} \}$

PROMET = { lin, sifPrij, nazPrij, sifAut, tipAut, datPol, brSjed, brKart }

$K_{PROMET} = \{ \text{lin}, \text{sifPrij}, \text{sifAut}, \text{datPol} \}$

Normalizirati navedene relacijske sheme na 2NF i 3NF ako vrijedi:

- linija određuje odredište, vrijeme polaska i trajanje vožnje
- istog dana na istoj liniji može prometovati više autobusa (istog ili različitih prijevoznika)
- šifru autobraza određuje prijevoznik – mogu postojati različiti autobusi različitih prijevoznika koji imaju istu šifru
- autobusi istog tipa imaju jednak broj sjedala

Zadatak 6 – 2NF

2NF? LINIJA = { lin, sifOdr, nazOdr, vrijPol, trVoz } 2NF OK

PROMET = { lin, sifPrij, nazPrij, sifAut, tipAut, datPol, brSjed, brKart }

- šifru autobusa određuje prijevoznik – mogu postojati različiti autobusi različitih prijevoznika koji imaju istu šifru

sifPrij sifAut → tipAut brSjed

Normalizirajte relacijsku shemu PROMET na 2NF.

PRIJEVOZNIK = { sifPrij, nazPrij }

$K_{PRIJEVOZNIK}$ = { sifPrij }

AUTOBUS = { sifPrij, sifAut, tipAut, brSjed } $K_{AUTOBUS}$ = { sifPrij, sifAut }

PROMET₁ = { lin, sifPrij, sifAut, datPol, brKart }

$K_{PROMET1}$ = { lin, sifPrij, sifAut, datPol }

Zadatak 6 – 3NF

LINIJA = { lin, sifOdr, nazOdr, vrijPol, trVoz } $K_{LINIJA} = \{ lin \}$ 3NF?

Normalizirajte relacijsku shemu LINIJA na 3NF.

ODREDISTE = { sifOdr, nazOdr } $K_{ODREDISTE} = \{ sifOdr \}$

$LINIJA_1 = \{ lin, sifOdr, vrijPol, trVoz \}$ $K_{LINIJA1} = \{ lin \}$

PRIJEVOZNIK = { sifPrij, nazPrij } $K_{PRIJEVOZNIK} = \{ sifPrij \}$ 3NF OK

$PROMET_1 = \{ lin, sifPrij, sifAut, datPol, brKart \}$

$K_{PROMET1} = \{ lin, sifPrij, sifAut, datPol \}$

3NF?

OK

Zadatak 6 – 3NF

AUTOBUS = { sifPrij, sifAut, tipAut, brSjed }

3NF?

$K_{\text{AUTOBUS}} = \{ \text{sifPrij}, \text{sifAut} \}$

- autobusi istog tipa imaju jednak broj sjedala

Normalizirajte relacijsku shemu AUTOBUS na 3NF.

TIPAUTOB = { tipAut, brSjed }

$K_{\text{TIPAUTOB}} = \{ \text{tipAut} \}$

$\text{AUTOBUS}_1 = \{ \text{sifPrij}, \text{sifAut}, \text{tipAut} \}$

$K_{\text{AUTOBUS}_1} = \{ \text{sifPrij}, \text{sifAut} \}$

3NF OK

Shema baze podataka u 3NF sastoji se od relacijskih shema:

ODREDISTE, LINIJA₁, PRIJEVOZNIK,
PROMET₁, TIPAUTOB, AUTOBUS₁

Neporedana (*heap*) datoteka

- zapis se upisuje na bilo koje slobodno mjesto u datoteci
- pristup podacima (dohvat podatka sa zadanom vrijednošću ključa pretrage) moguć je isključivo linearnim pretraživanjem

- koristi se za relacije s malim brojem n-torki ili u relacijama čiji se podaci uvijek obrađuju slijedno

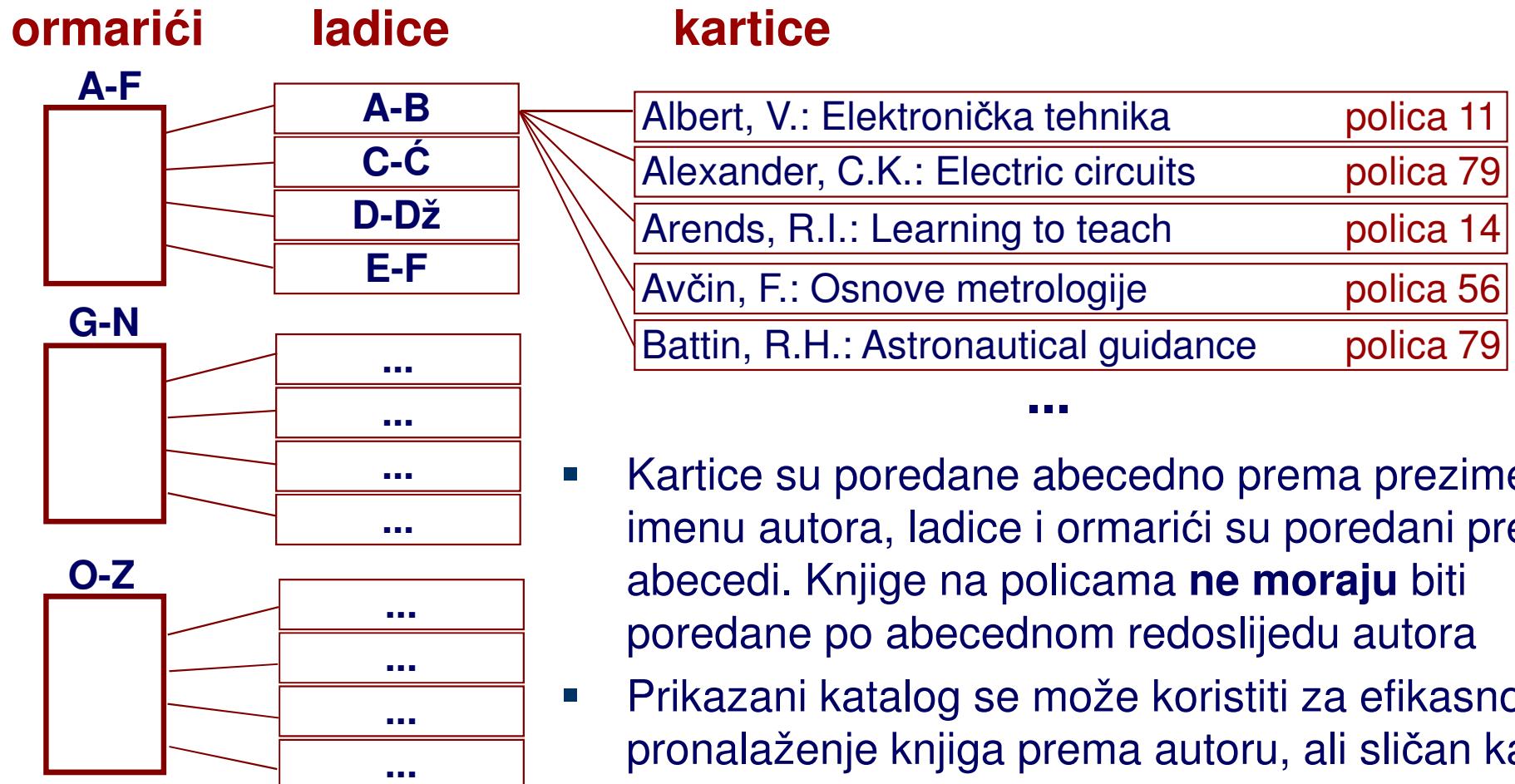
Neporedana (*heap*) datoteka

- Dohvat zapisa prema ključu pretrage
  - prema primarnom ili alternativnom ključu
    - u prosjeku je potrebno obaviti $n/2$ U/I operacija (n predstavlja broj fizičkih blokova u kojima su pohranjeni logički zapisi odnosno n-torce)
    - još gore: u slučaju kada traženi zapis ne postoji, sustav će morati obaviti n U/I operacija
  - prema ostalim ključevima pretrage ili prema zadanim granicama intervala
    - potrebno je obaviti prijenos n fizičkih blokova

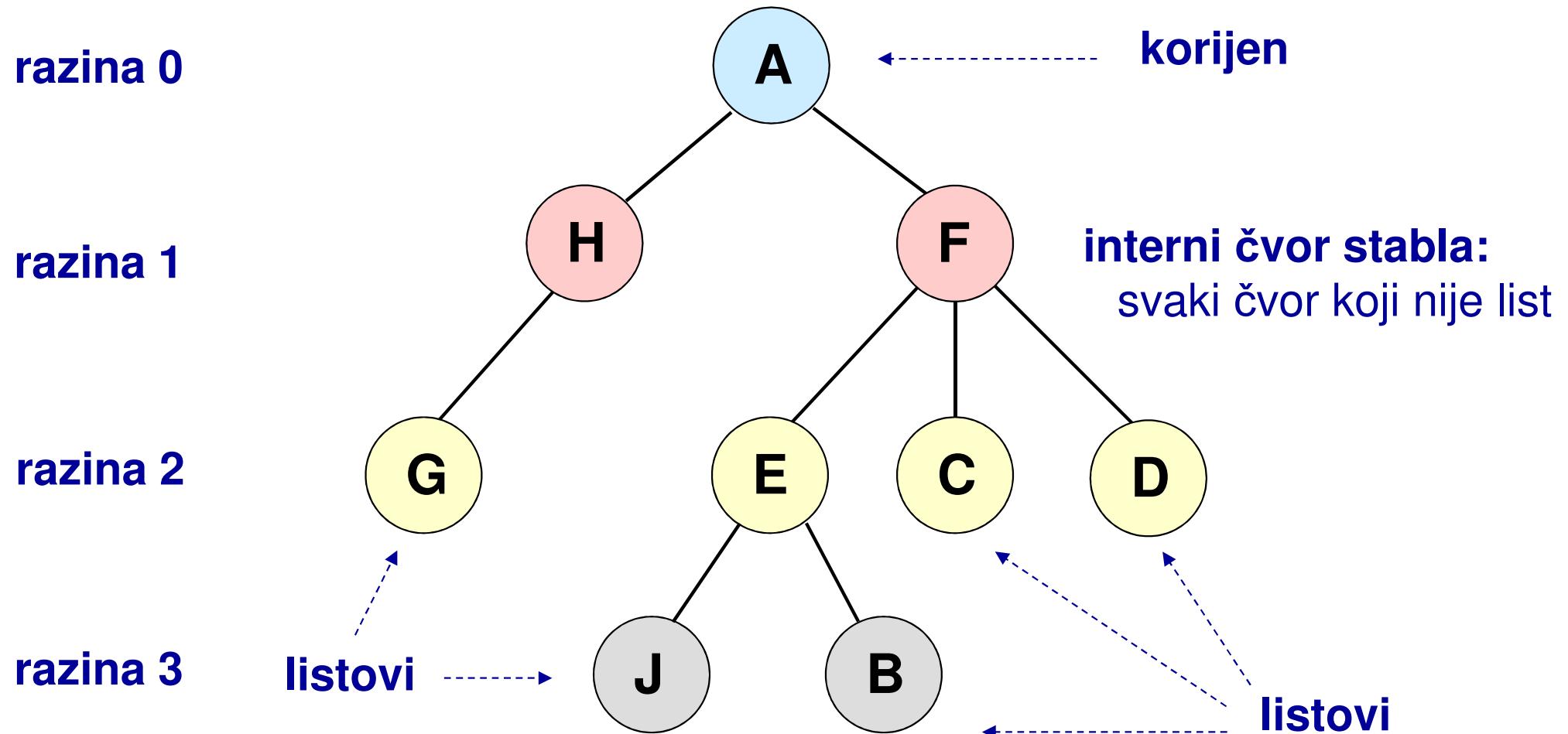
B-stabla

- Ideja se temelji na izgradnji indeksnog kazala na više razina: slično kao kod kataloga u papirnatom obliku u knjižnicima (danас se rijetko koriste)

- Kartice su poredane abecedno prema prezimenu i imenu autora, ladice i ormarići su poredani prema abecedi. Knjige na policama **ne moraju** biti poredane po abecednom redoslijedu autora
- Prikazani katalog se može koristiti za efikasno pronalaženje knjiga prema autoru, ali sličan katalog se može izgraditi i za brzo pronalaženje knjiga prema naslovu ili prema nekim drugim pojmovima.

Stablo kao struktura podataka

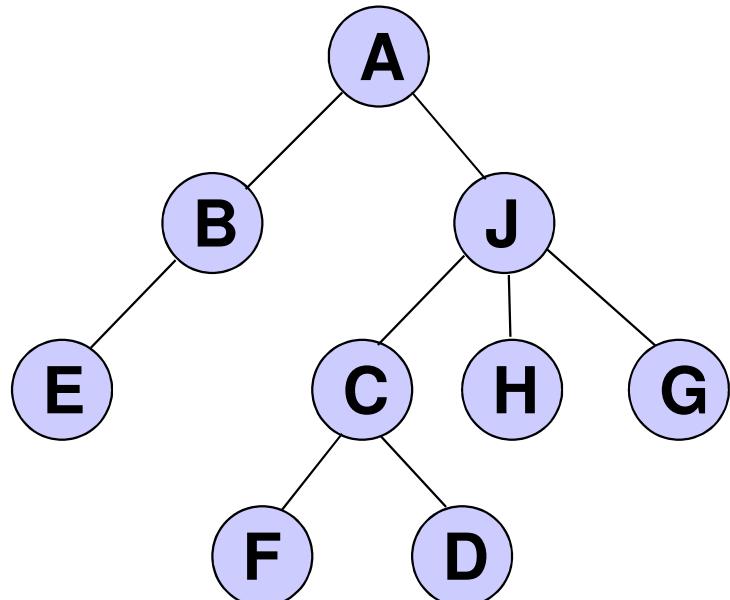

- **razina čvora (level):** duljina puta od korijena do čvora
- **dubina stabla (depth):** najveća duljina puta od korijena do lista
- **red stabla (order):** najveći broj djece koje čvor može imati

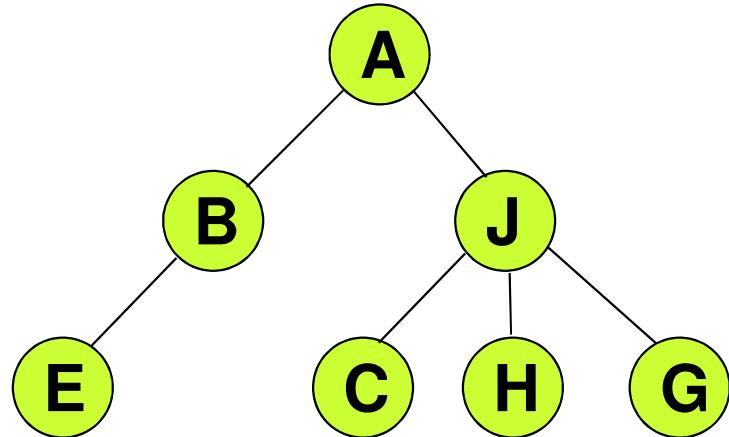
Stablo kao struktura podataka

Stablo je **balansirano (*balanced*)** ukoliko je duljina puta od korijena do lista jednaka za svaki list u stablu

stablo nije balansirano

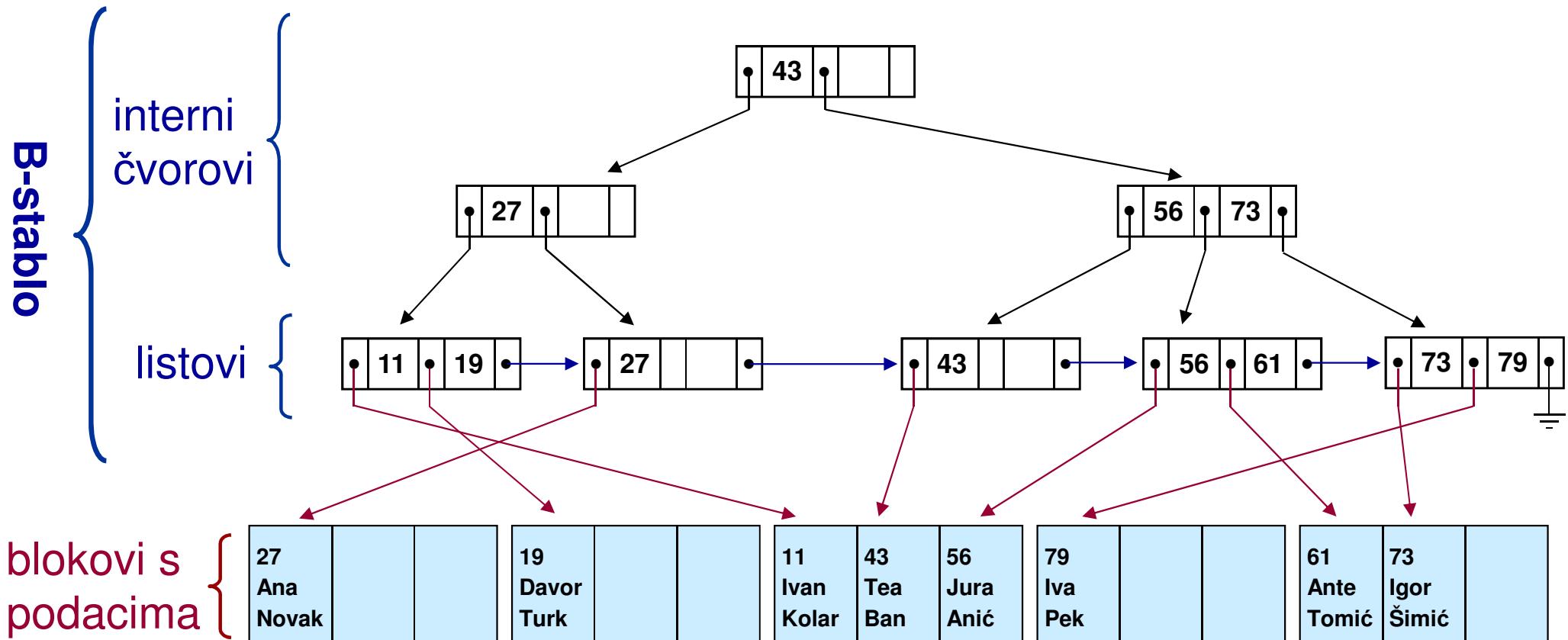

stablo je balansirano

Oznaka **B** u B-stablo znači "**balansirano**"!

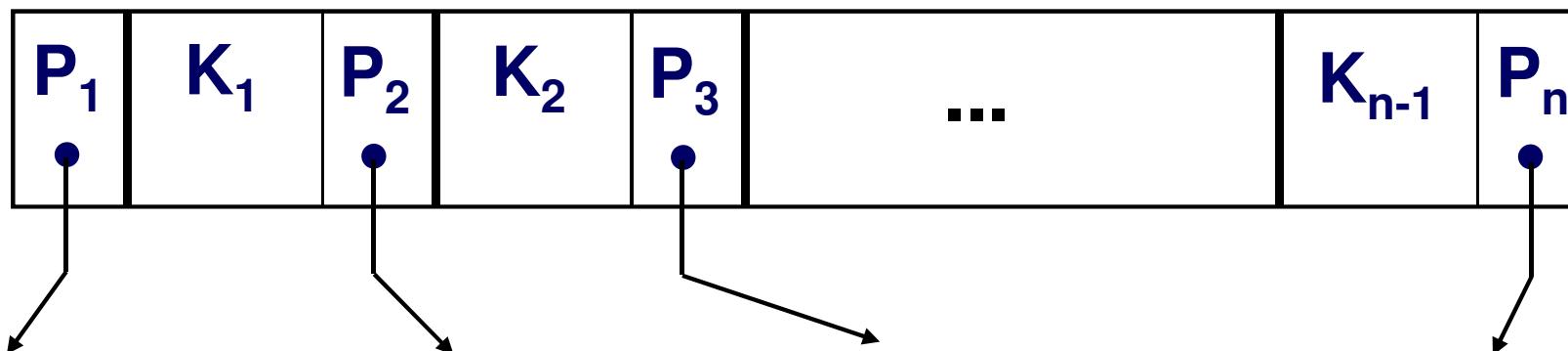
Struktura B⁺-stabla

- Shema: mbr, ime, prezime; B⁺-stablo je izgrađeno za atribut mbr
- Moguće metode pristupa podacima (za bilo koji ključ pretrage):
  - linearnim pretraživanjem (kao kod neporedane datoteke)
  - ako je ključ pretrage mbr, može se koristiti B-stablo

Struktura internog čvora B⁺-stabla

- U B⁺-stablu reda n , **interni čvor** sadrži:
  - najviše n kazaljki
  - najmanje $\lceil n/2 \rceil$ kazaljki $\rightarrow \lceil a \rceil$ je najmanji cijeli broj $\geq a$
    - ovo ograničenje ne vrijedi za korijen (najmanji broj kazaljki je 2)
  - uz p kazaljki u čvoru, broj pripadnih vrijednosti K_i u čvoru je $p-1$
    - K_i je vrijednost ključa

podstablo s vrijednostima ključa $k < K_1$

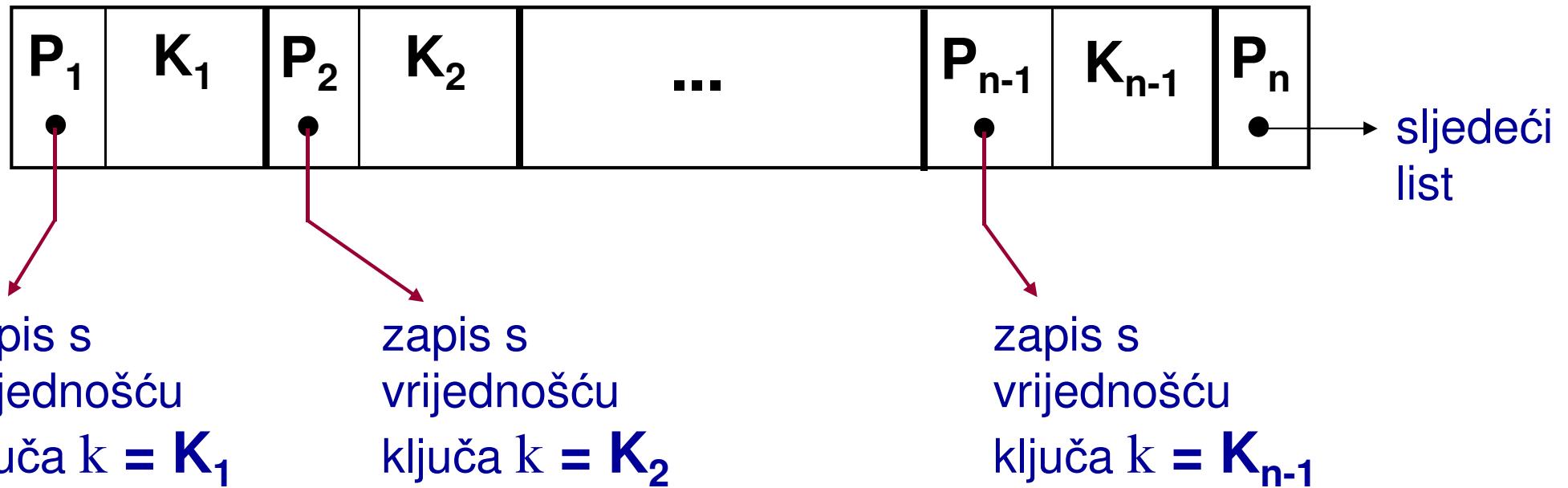
podstablo s vrijednostima ključa k
 $K_1 \leq k < K_2$

podstablo s vrijednostima ključa k
 $K_2 \leq k < K_3$

podstablo s vrijednostima ključa $k \geq K_{n-1}$

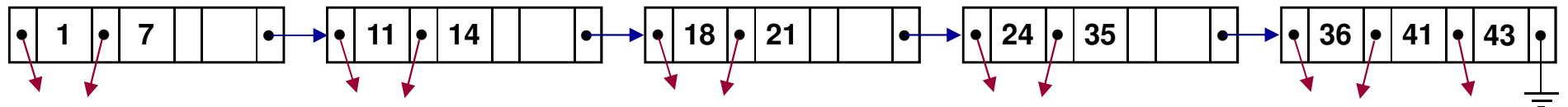
Struktura lista B⁺-stabla

- U B⁺-stablu reda n , **list** sadrži:
  - najviše $n-1$ vrijednosti K_i i pripadnih kazaljki na zapise
  - najmanje $\lceil(n-1)/2\rceil$ vrijednosti K_i i pripadnih kazaljki na zapise
  - svi listovi sadrže kazaljku na sljedeći list
    - omogućava upite tipa od-do (prema zadanim granicama intervala)

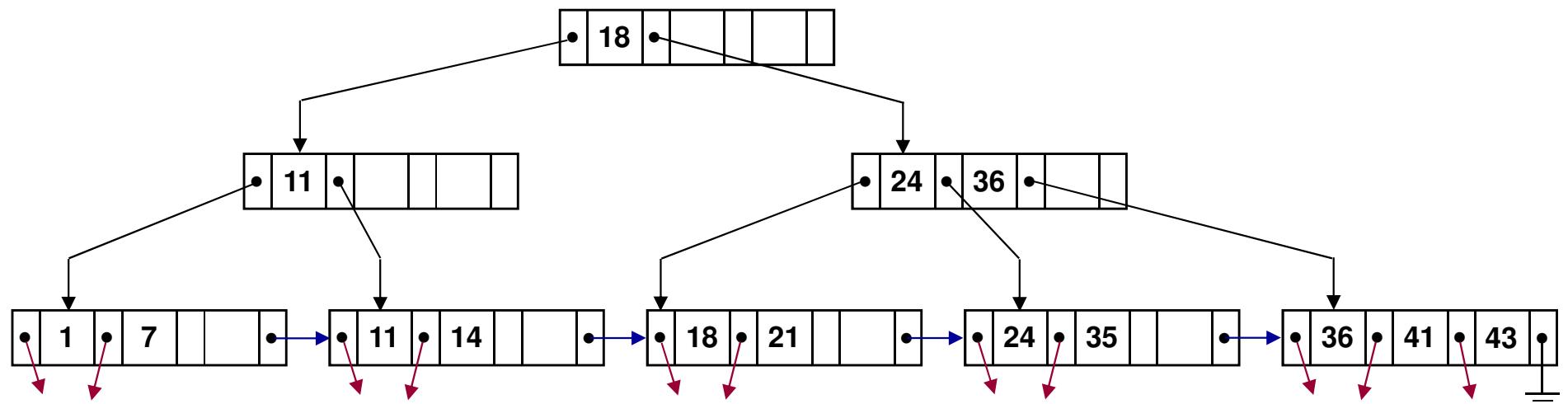

Zadatak 1.

- Relacija *stud* (*mbr*, *prez*, *ime*) sadrži n-torke sa sljedećim vrijednostima atributa *mbr* : 1, 7, 11, 14, 18, 21, 24, 35, 36, 41, 43. Nacrtati B⁺-stablo reda 4 za atribut *mbr* tako da popunjeno stablo bude minimalna.
- min. broj kazaljki na zapise (n-torke) u jednom listu je $\lceil (4 - 1) / 2 \rceil = 2$

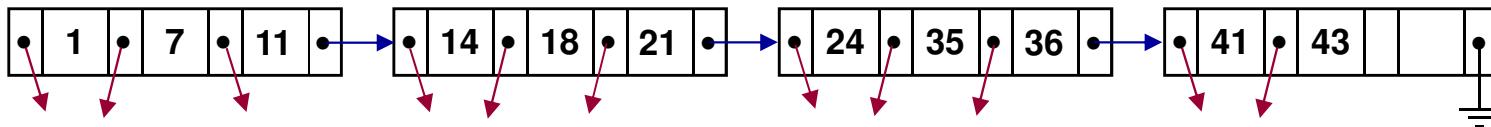

- min. broj kazaljki u jednom internom čvoru (osim korijena) je $\lceil 4 / 2 \rceil = 2$

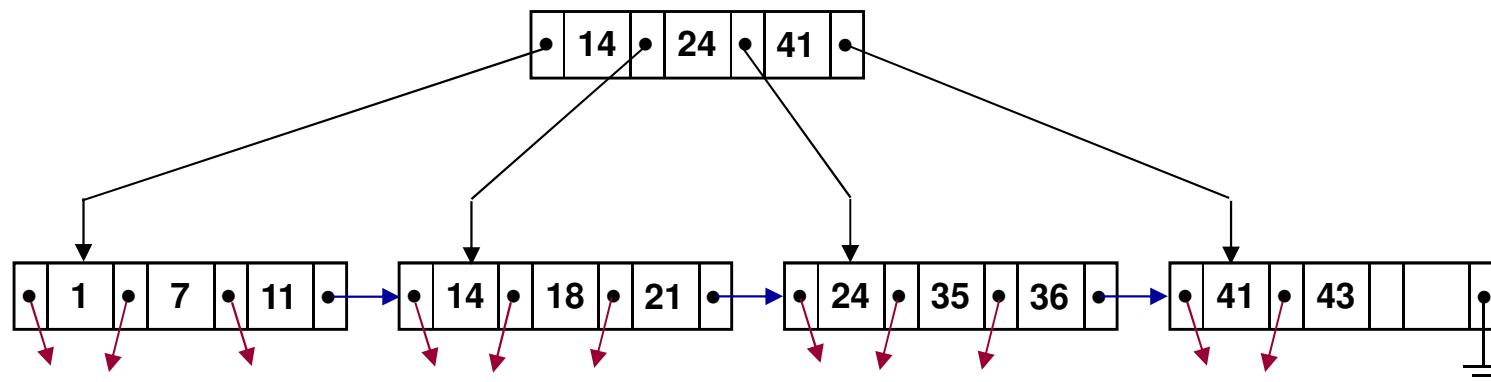

Zadatak 2.

- Relacija *stud* (*mbr*, *prez*, *ime*) sadrži n-torce sa sljedećim vrijednostima atributa *mbr* : 1, 7, 11, 14, 18, 21, 24, 35, 36, 41, 43. Nacrtati B⁺-stablo reda 4 za atribut *mbr* tako da popunjenošć čvorova u stablu bude maksimalna.
- maksimalni broj kazaljki na zapise (n-torce) u jednom listu je $4 - 1 = 3$

- maksimalni broj kazaljki u jednom internom čvoru je 4

Zadatak 3.

- Koliko n-torki sadrži relacija ako je nad njom izgrađeno B^+ -stablo reda 101, s ukupno 5 razina, s minimalno dopuštenom popunjenošću **svih** čvorova
- min. broj kazaljki u jednom listu je $\lceil (101 - 1) / 2 \rceil = 50$
- min. broj kazaljki u jednom internom čvoru (osim korijena) je $\lceil 101 / 2 \rceil = 51$
- min. broj kazaljki u korijenu je 2
- relacija sadrži $2 \cdot 51 \cdot 51 \cdot 51 \cdot 50 \approx 1.33 \cdot 10^7$ n-torki
- **ZAKLJUČAK:** ako je B-stablo reda 101, do svake n-torke u relaciji koja sadrži $\approx 1.33 \cdot 10^7$ n-torki može se pristupiti, u najlošijem slučaju, korištenjem tek 6 U/I operacija (5 U/I za dohvati lista, 1 U/I za dohvati fizičkog bloka u kojem se nalazi n-torka)

SQL: Indeksi

7. CREATE INDEX Statement

```
CREATE [UNIQUE] INDEX — index — ON [table | synonym] ([column | ASC | DESC])
```

- Obavljanjem naredbe za kreiranje indeksa nad relacijom, nad blokovima s podacima relacije formira se struktura B-stabla

1

```
CREATE TABLE osoba (
 mbr INTEGER
, ime NCHAR(20)
, prez NCHAR(20));

INSERT INTO ...;
```


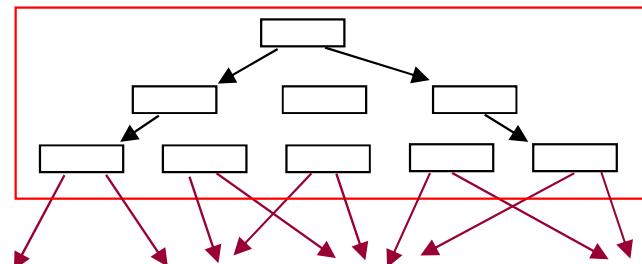
7 Ivan Kolar	17 Tea Ban	39 Jura Anić	48 Iva Pek			93 Ante Tomić	67 Igor Šimić	

2

```
CREATE INDEX osoba_pres
ON osoba (pres);
```


B-stablo za osoba.pres

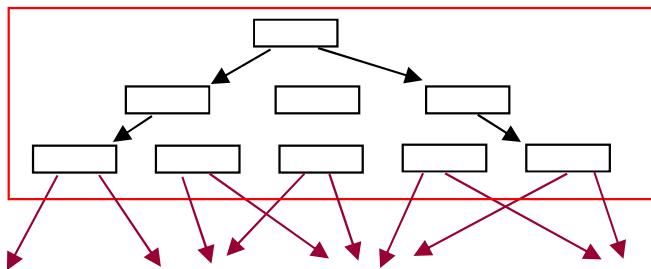
SQL: Indeksi

- Kreiranjem indeksa uz navođenje rezervirane riječi UNIQUE osigurava se jedinstvenost vrijednosti navedenog atributa

```
CREATE UNIQUE INDEX osoba_mbr
ON osoba (mbr);
```


B-stablo za osoba.mbr

7 Ivan Kolar	17 Tea Ban	39 Jura Anić	48 Iva Pek			93 Ante Tomić	67 Igor Šimić	

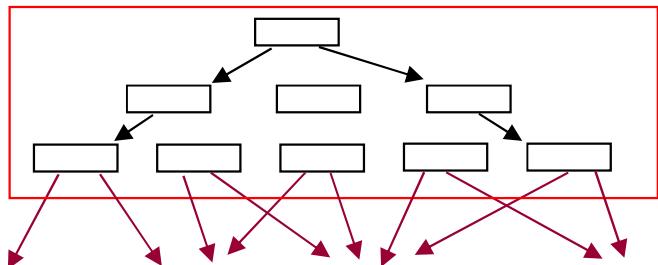
- ukoliko se indeks pokuša kreirati nad relacijom u kojoj već postoje duplikati vrijednosti atributa mbr, sustav će odbiti kreirati indeks i dojaviti pogrešku
- pokuša li se nakon kreiranja ovog indeksa unijeti n-torka s vrijednošću atributa mbr koja već postoji u nekoj n-torci, sustav će odbiti operaciju i dojaviti pogrešku

```
DROP INDEX osoba_mbr;
```

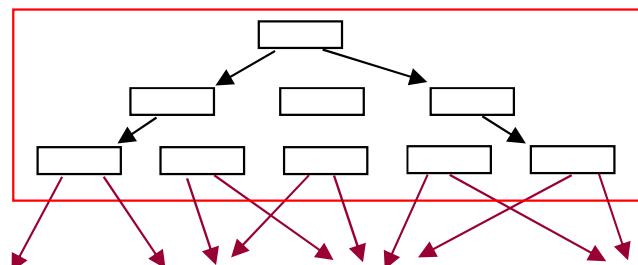
Više indeksa nad istom relacijom

- nad istom relacijom može se izgraditi više indeksa

B-stablo za osoba.mbr

B-stablo za osoba.prez

11 Ivan Kolar	43 Tea Ban	56 Jura Anić	79 Iva Pek			
61 Ante Tomić	73 Igor Šimić					

- B-stabla (indeksi) prikazani u primjeru omogućuju efikasno obavljanje upita s uvjetima ($=$, $>$, $\geq$, $<$, $\leq$, BETWEEN) i efikasno sortiranje (ASC, DESC)
  - za atribut mbr
  - za atribut prez
- prema uvjetima koji sadrže atribut ime, podacima se može pristupati jedino linearnom pretragom svih blokova

Za koje atribute treba kreirati indeks?

- Primjer:

```
CREATE TABLE stud (
 mbr INTEGER
, ime NCHAR(20)
, prez NCHAR(20));
```

- Često se postavljaju upiti oblika:

```
SELECT * FROM stud
WHERE mbr = 12345;
```

```
SELECT * FROM stud
WHERE prez > 'Kolar'
ORDER BY prez;
```

⇒ Kreirati indeks za mbr i indeks za prez

- Što se nakon kreiranja navedenih indeksa dešava pri obavljanju:

```
UPDATE stud SET prez = UPPER(prez)
WHERE ime = 'Ivan';
```

- n-torce se pronalaze linearnom pretragom (loše), a zbog izmjene vrijednosti atributa prez mora se izmijeniti sadržaj B-stabla za indeks nad atributom prez (loše)

```
UPDATE stud SET ime = UPPER(ime)
WHERE prez = 'Horvat';
```

- n-torce se pronalaze pomoću B-stabla (dobro), nad atributom ime nije izgrađen indeks, stoga ne postoji B-stablo čiji se sadržaj mora izmijeniti (dobro)

Za koje atributе ne treba kreirati indeks?

- ako vrijednosti atributa imaju relativno mali broj različitih vrijednosti
  - npr. atribut spolOsobe s dozvoljenim vrijednostima M, Ž
- ako relaciji predstoji velik broj upisa, izmjena ili brisanja n-torki. Preporuča se u takvim slučajevima postojeće indekse izbrisati, te ih ponovo izgraditi tek nakon obavljenih promjena nad podacima
- ako relacija sadrži relativno mali broj n-torki (sve n-torke su pohranjene u nekoliko blokova). U takvim slučajevima B-stablo ne pridonosi efikasnosti pretrage
  - npr. relacija zupanija

Složeni indeksi

```
CREATE TABLE stud (
 mbr INTEGER
, ime NCHAR(20)
, prez NCHAR(20));
```

```
CREATE INDEX stud_ime ON stud (ime);
CREATE INDEX stud_pres ON stud (pres);
```

- efikasno se obavljaju upiti oblika:

```
SELECT * FROM stud
WHERE prez = 'Kolar';
```

```
SELECT * FROM stud
WHERE ime = 'Ivan';
```

- upit oblika:

```
SELECT * FROM stud
WHERE prez = 'Kolar'
AND ime = 'Ivan';
```

- pomoću indeksa nad atributom prez dohvatić će se n-torce studenata čije je prezime 'Horvat', ali će se u dobivenom skupu n-torki linearnom pretragom morati pronaći oni čije je ime 'Ivan' (ili indeksom po imenu, a onda linearno po prezimenu)

Složeni indeksi

- Prethodni upit se efikasnije obavlja ako se umjesto posebnih indeksa za atributime ime i prezime, kreira složeni indeks:

```
CREATE INDEX stud_pres_ime ON stud (pres, ime);
```

- problem: ovaj indeks se koristi za upite oblika:

```
SELECT * FROM stud
WHERE prez = 'Kolar'
AND ime = 'Ivan';
```

=

```
SELECT * FROM stud
WHERE ime = 'Ivan'
AND prez = 'Kolar';
```

- također i za upite oblika:

```
SELECT * FROM stud
WHERE prez = 'Kolar';
```

- ali se ne može koristiti za upite oblika:

```
SELECT * FROM stud
WHERE ime = 'Ivan';
```

Složeni indeksi

- Kako upotreba složenih indeksa utječe na sortiranje:

```
CREATE INDEX stud_pres_ime1 ON stud (pres, ime);
```

- indeks osoba_pres_ime1 se efikasno koristi za sortiranje oblika:

```
SELECT * FROM stud
ORDER BY prez, ime;
```

```
SELECT * FROM stud
ORDER BY prez DESC, ime DESC;
```

- ali ne i za:

```
SELECT * FROM stud
ORDER BY prez DESC, ime;
```

- ako se kreira indeks:

```
CREATE INDEX stud_pres_ime2 ON stud (pres DESC, ime);
```

- indeks osoba_pres_ime2 se efikasno koristi za sortiranje oblika:

```
SELECT * FROM stud
ORDER BY prez DESC, ime;
```

```
SELECT * FROM stud
ORDER BY prez, ime DESC;
```

Složeni indeksi

- Ako je nad relacijom r (ABCD) kreiran složeni indeks r_abc1

```
CREATE INDEX r_abc1 ON r (A, B, C);
```

tada sljedeće indekse nije potrebno kreirati:

```
CREATE INDEX r_abc2 ON r (A DESC, B DESC, C DESC);
CREATE INDEX r_a1 ON r (A);
CREATE INDEX r_a2 ON r (A DESC);
CREATE INDEX r_ab1 ON r (A, B);
CREATE INDEX r_ab2 ON r (A DESC, B DESC);
```

- Indekse r_abc2, r_a1, r_a2, r_ab1 i r_ab2 ne treba kreirati jer SUBP može koristiti indeks r_abc1 u svim slučajevima u kojima bi se koristili indeksi r_abc2, r_a1, r_a2, r_ab1 i r_ab2.

Zadatak 5. zadana je relacija stud (mbr ime prez pbrStan)

- Za relaciju stud kreirati najmanji mogući broj indeksa koji će omogućiti efikasno obavljanje (pomoću B⁺-stabla) svih navedenih upita:
    1. SELECT * FROM stud ORDER BY ime DESC, prez;
    2. SELECT * FROM stud ORDER BY ime DESC, prez DESC;
    3. SELECT * FROM stud ORDER BY ime, prez, pbrStan;
    4. SELECT * FROM stud WHERE prez = 'Novak' AND ime = 'Ivo';
    5. SELECT * FROM stud WHERE pbrStan > 51000 ORDER BY pbrStan DESC;
-

1. (ime DESC, prez)
2. (ime DESC, prez DESC)
3. (ime, prez, pbrStan) - ali sada više nije potreban indeks pod 2.
4. može se koristiti indeks pod 3.
5. (pbrStan)

Konačno rješenje - kreirati indekse za:

(ime DESC, prez)
(ime, prez, pbrStan)
(pbrStan)

SQL naredbe za
kreiranje indeksa
napisati za vježbu!